

คุณค่าทางสุนทรียภาพของเพลงชาनोंง

คุณค่าทางสุนทรียภาพของวรรณคดีเป็นคุณค่าทางด้านความดีความงามที่มีประโยชน์ต่อชีวิต การจะเข้าใจถึงคุณค่าทางสุนทรียภาพนั้นก็โดยอาศัยประสบการณ์ชีวิตเป็นเครื่องมือในการทำ ความเข้าใจองค์ประกอบที่ประกอบกันขึ้นเป็นรูป เพลงชาनोंงเป็นบทเพลงที่มีลักษณะเด่นทางสุนทรียภาพทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหา จึงมีคุณค่าทางสุนทรียภาพ การเข้าใจคุณค่าทางสุนทรียภาพของเพลงชาनोंง ก็อาศัยประสบการณ์ชีวิตทำความเข้าใจองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นบทเพลง ดังนั้น การศึกษาคุณค่าสุนทรียภาพของเพลงชาनोंง ผู้ศึกษาจะแสดงให้เห็นถึงลักษณะของจินตนาการและเอกภาพของเพลงชาनोंง ก่อนที่จะแสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางสุนทรียภาพของเพลงชาनोंง โดยลำดับดังนี้

จินตนาการของเพลงชาनोंง

เสฐียรโกเศศ (2509 : 6) กล่าวว่า วรรณคดี คือ "อารมณ์สะท้อนใจซึ่งผ่านเข้าไปสู่ความคิดและความรู้สึกทางจิตใจ แล้วสำแดงหรือถอดออกมาเป็นรูป" วรรณคดีจึงมีพลังสร้างความสะท้อนใจและก่อให้เกิดภาพขึ้นในใจผู้อ่าน ภาพที่เกิดขึ้นในใจนี้เรียกว่า จินตนาการ ดวงมน จิตรจันทน์ (2536 : 4) กล่าวว่า จินตนาการ คือภาพที่ผู้ประพันธ์สร้างขึ้นอย่างชัดเจนในใจ การถอดภาพในใจนั้นออกมาเป็นถ้อยคำ ก็ต้องกระทำด้วยการเลือกสรรถ้อยคำด้วยจุดมุ่งหมายที่จะสร้างภาพในจินตนาการนั้น ให้ปรากฏชัดอย่างใกล้เคียงที่สุดในจินตนาการของผู้อ่าน" ดังนั้น จินตนาการจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้วรรณคดีมีคุณค่าทางสุนทรียภาพ

ดวงมน จิตรจันทน์ (2536 : 41-42) กล่าวถึงจินตนาการตามความเห็นของ ไอ.เอ.ริชาร์ดส์ นักวรรณคดีวิจารณ์ในกลุ่ม New Criticism ว่า

จินตนาการมี 2 ประเภท แบ่งตามลักษณะของจินตนาการนั่นเอง คือ จินตนาการประเภทแคบตายตัว (Fancy) และประเภทลึกลับกว้างขวาง

(Imagination) ประเภทแรกนั้นเป็นจินตนาการง่าย ๆ และสำเร็จรูป ประกอบด้วยประสบการณ์อันจำกัดเฉพาะเจาะจงและอารมณ์สะเทือนใจที่ตายตัว เกิดจากแรงกระทบอารมณ์ที่คล้อยตามกัน ส่วนจินตนาการประเภทหลังนั้น ประกอบด้วยแรงกระทบอารมณ์ที่มีความแตกต่างกันอย่างตรงกันข้ามเป็นพิเศษ แต่สมดุลและผสมผสานกลมกลืนกัน

แม้ว่าเพลงชาน้องจะเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะแต่เมื่อพิจารณาโดยใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้แล้ว ปรากฏว่าเพลงชาน้องประกอบด้วยจินตนาการประเภทแคบตายตัว เพราะจินตนาการในเพลงชาน้อง“มักแสดงโดยการอุปมาอุปไมยอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งเข้าใจง่าย สะดุดตาเห็นได้ทันทีให้ความหมายแน่นอนและไม่ลุ่มลึกหลายชั้นหลายซ้อน”(ดวงมน จิตรจำนงค์, 2536 : 42) ไม่ปรากฏว่า จินตนาการในเพลงชาน้องประกอบด้วยแรงกระทบอารมณ์อันหลากหลายและขัดแย้งกันอยู่เลย

จินตนาการประเภทแคบตายตัวในเพลงชาน้อง ซึ่งมีลักษณะเด่นที่อุปมาอุปไมยหรือการเปรียบเทียบ แบ่งตามแนวคิดที่ผู้แต่งนำมาใช้ในการเปรียบเทียบได้ ดังนี้

1. เปรียบเทียบโดยใช้แนวคิดเฉพาะตัวของผู้แต่ง
2. เปรียบเทียบโดยใช้แนวคิดที่รับสืบทอดกันมา

1. เปรียบเทียบโดยใช้แนวคิดเฉพาะตัวของผู้แต่ง

การเปรียบเทียบโดยใช้แนวคิดเฉพาะตัวเป็นการเปรียบเทียบที่ผู้แต่งคิดขึ้นเอง โดยจะนำเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีลักษณะหรือมีอาการเหมือนหรือคล้ายกับสิ่งที่ต้องการจะเปรียบเทียบมาเปรียบเทียบกับกันเพื่อให้เกิดภาพชัดเจนขึ้นในใจผู้อ่าน การเปรียบเทียบลักษณะนี้ในเพลงชาน้อง จำแนกตามสิ่งที้นำมาใช้ในการเปรียบเทียบได้ ดังนี้

- 1.1 เปรียบเทียบกับพืช
- 1.2 เปรียบเทียบกับสัตว์
- 1.3 เปรียบเทียบกับวัตถุหรือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น
- 1.4 เปรียบเทียบกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

1.1 เปรียบเทียบกับพืช

พืชที่ผู้แตงนำมาใช้ในการเปรียบเทียบมักจะมีลักษณะพิเศษที่บ่งชี้ถึงสภาวะหรือคุณ
โทษอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงลักษณะหรืออาการของสิ่งที่กล่าวถึงให้ผู้รับ
สะเทือนใจเกิดความรู้สึกชื่นชมหรือชิงชังอย่างใดอย่างหนึ่ง

ตัวอย่าง เช่น

ทวันเย็นเหอ	เย็นมารินริน
คำพูดเกิดจากลิ้น	เรารู้ลิ้นในลิ้นลม
<u>ขาดิถูกซึกกา</u>	ภายนอกโสภาข้างในชม
เรารู้ยู่ลิ้นในลิ้นลม	ชมทวานเรารู้ลิ้น

ผู้แตงไม่ได้บอกว่า "คำพูด(ที่)เกิดจากลิ้น" ซึ่ง "เรารู้ลิ้นในลิ้นลม" นั้น เป็นคำพูด
เช่นไร แต่ผู้รับสามารถเข้าใจคำพูดที่ผู้แตงกล่าวถึงได้จากสิ่งที่ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบ คือ
"ถูกซึกกา" ว่า เป็นคำพูดที่เหลวไหลไร้สาระและไม่ดี เพราะ "ถูกซึกกา" นั้นเป็นที่รู้จักกันดีอยู่ว่า
"ภายนอกโสภา(แต่)ภายในชม" ไม่น่าจะนึกเห็นเป็นอย่างอื่นไปได้ การนำเอา "ถูกซึกกา" ซึ่งเป็น
ผลไม้ชนิดหนึ่งที่มีลักษณะดังกล่าวมาเปรียบเทียบให้เห็นถึง "คำพูด" ที่ไร้ความหมายนั้นย่อม
สร้างความรู้สึกชิงชังได้เป็นอย่างดี

หรือ

ลูกสาวเหอ	ลูกสาวเรินดิน ¹ สุด
ตัวขาวลำอาจอย่างดอกพุต	นางแม่ทวงไว้ให้โนรา
น้ำซันไม้ให้ลูกอาบ	เบ็งหยาบไม้ให้ลูกทา
นางแม่ทวงไว้ให้โนรา	ต่อได้อ้อมาขอ

ผู้แตงไม่ได้บอกว่า "ลูกสาวเรินดินสุด" ที่ "นางแม่ทวงไว้ให้โนรา"ว่ามีรูปโฉมสวยงาม
เพียงใด แต่ผู้รับสามารถนึกเห็นได้จากสิ่งที่ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบ คือ "ดอกพุต" ว่า ลูกสาว
มีผิวพรรณที่ขาวสวยงามน่ารัก เพราะ "ดอกพุต" นั้นเป็นที่รู้จักกันดีว่าเป็นดอกไม้ที่มีสีขาวสวยทั้ง
ยังมีกลิ่นหอมอีกด้วย การนำเอาดอกพุตมาเปรียบเทียบกับรูปโฉมของลูกสาวที่แม่ทวงไว้ให้
มโนห์รานั้น นอกจากจะทำให้ภาพของเด็กสาวผิวขาวสวยน่ารักแล้ว ยังทำให้ผู้รับเกิดความรู้สึกชื่น
ชมในลักษณะดังกล่าวได้อย่างน่าประทับใจอีกด้วย

¹ ดิน - ทิศเหนือ

หรือ

ต้นอ่อนเหอ	ต้นอ่อนใหญ่
รักกันแต่ในใจ	ไมที่ใช้ใครไปขอให้
<u>ตัวพี่เป็นไม้ขอ</u>	<u>ตัวน้องผมท้อเป็นดอกไม้</u>
ไมที่ใช้ใครไปขอให้	รักกันแต่ในใจ

แสดงให้เห็นถึงความรักที่ไม่สมหวังของชายหญิงที่ได้แต่ "รักกันแต่ในใจ" เพราะ "ไมที่ใช้ใครไปขอให้" โดยผู้แต่งเปรียบเทียบให้ผู้ชายหรือ "ตัวพี่" เป็น "ไม้ขอ" และเปรียบเทียบให้ผู้หญิงหรือ "ตัวน้อง" นั้น เป็น "ดอกไม้" "ไม้ขอ" เป็นเครื่องมือที่ชาวสวนใช้สอยผลไม้ทำด้วยไม้ไผ่หรือไม้ที่มีลักษณะเดียวกันนี้ ส่วน "ดอกไม้" เป็นส่วนของต้นไม้ที่ผลิออกมาจากลำต้นหรือกิ่ง มีหน้าที่ทำให้เกิดผลไม้และเมล็ดเพื่อสืบพันธุ์ โดยทั่วไปดอกไม้จะมี ความสวยงามและน่าชื่นชม มักใช้เป็นสัญลักษณ์แทนผู้หญิง "ไม้ขอ" และ "ดอกไม้" มีความหมายที่เชื่อมโยงกันโดยนัยว่า "ไม้ขอ" ใช้เป็นเครื่องมือสอย "ดอกไม้" ซึ่งต้องอาศัยบุคคลเป็นผู้กระทำ ฉะนั้น "ดอกไม้" จะร่วงลงมาได้ก็ต้องอาศัย "บุคคล" ใช้ไม้ขอสอยลงมา เช่นเดียวกับ "ผู้หญิง" ที่ชายหมายปองจะได้เป็นคู่รัก ก็จะต้องอาศัยผู้ใหญ่ไปขอให้จึงจะได้ผู้หญิงที่รักมาเป็น คู่ครองสมความปรารถนา แต่ในเมื่อยัง "ไมที่ใช้ใครไปขอให้" ความรักจึงยังไม่สมหวังอยู่นั่นเอง

หรือ

คือน้องเหอ	คือดอกดาวเรือง
หมดสิ้นคนทั้งเมือง	มาเจอกับพ่อม่าย
<u>สาวสาวและหนุ่มหนุ่ม</u>	<u>เปรียบเหมือนพุ่มดอกไม้</u>
มาเจอกับพ่อม่าย	ไม่อายุเพื่อนคราวเดียวกัน

เนื้อความกล่าวเสียดสีผู้หญิงที่แต่งงานกับพ่อม่ายว่าเป็นเรื่องที่น่าอัปยศ เพราะการเป็นผู้หญิงสาวนั้นย่อมจะมีผู้ที่น่าสนใจอยู่มากมาย จึงไม่น่าที่ผู้หญิงสาวจะเลือกเอาผู้ชายที่เป็นม่ายมาเป็นสามี เหตุผลนี้ผู้แต่งไม่ได้บอกไว้ แต่ผู้อ่านอาจเข้าใจเอาได้จากการอุปมาว่า "สาวสาว... (นั้น)เปรียบเหมือนพุ่มดอกไม้" การที่ผู้แต่งให้ "พุ่มดอกไม้" แทน "สาวสาว" นั้น ผู้รับย่อมนึกเห็นถึงลักษณะของสาวสาวที่มักจะได้รับ ความสนใจจากหนุ่มหนุ่มอยู่มากมาย ทำให้รู้สึกชื่นชมในความเป็น "สาวสาวหนุ่มหนุ่ม" และความรู้สึกนี้ย่อมเน้นให้เห็นถึงความน่าอัปยศที่ "สาวสาว... มาเจอกับพ่อม่าย" ได้อย่างน่าประทับใจด้วย

1.2 เปรียบเทียบกับสัตว์

สัตว์ที่ผู้แต่งนำมาใช้ในการเปรียบเทียบ มักจะมีลักษณะพิเศษที่สามารถบ่งชี้ถึงพฤติกรรมหรืออารมณ์ของบุคคลได้อย่างชัดเจน

ตัวอย่าง

หวันเที่ยงเหอ	พาเจ้าผมเรียงไปเล่นเขาศิริ
<u>นางนกแขกเต้าเกล้ากันดี</u>	<u>เหมือนน้องกับพี่ชวนกันเขย</u>
นกบินหลาสาธิตกาแก้ว	พี่มาถึงแล้วนะน้องเขย
เหมือนน้องกับพี่ชวนกันเขย	เกล้าคู่อู่เดียวตาย

เพลงชาनोंบทนี้ใช้ประสบการณ์ปัจจุบัน คืออาการของนกแขกเต้าที่ว่า "นางนกแขกเต้าเกล้ากันดี" แสดงให้เห็นถึงความสุขเมื่อเคยอยู่ใกล้ชิดคนรัก ดังที่ว่า "เหมือนน้องกับพี่ชวนกันเขย" ได้อย่างน่าประทับใจ

หรือ

ฝนตกเหอ	ฝนพรัดมันตกไม่วายวัน
<u>ในใจน้องเหมือนกึ่งเจ๊กัน</u>	ความฝันไม่เว้นสักเวลา
ตื่นได้แต่แรกโกกั้น	ไปแก้ความฝันกับพระมารดา
ความฝันไม่เว้นสักเวลา	พี่ของน้องยากคนเดียว

เพลงชาनोंบทนี้ ใช้อาการของ "กึ่งเจ๊กัน" แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกกระวนกระวายใจเมื่อคิดถึงคนรักอันเนื่องมาจากการพรัดพรากได้อย่างน่าประทับใจ

หรือ

บ้านนี้เหอ	มีดินทนนหนึ่ง
<u>พี่ชายนี้เป็นหมูสัง</u>	หว่ายหวังจะกินทนนทองน้องให้ได้
ตีนถีบปากกัด	ยางทนนมันรัดเอาทนนไว้
ปล้ำกินทนนทองน้องให้ได้	ฉีกให้แมงโรมค่อม

เพลงชาनोंบทนี้ ใช้อาการของ "หมูสัง" คือชะมดที่พยายามจะกินขนุน ดังที่ว่า "ตีนถีบปากกัด" เป็นอาการของผู้ชาย แสดงให้เห็นถึงความพยายามของผู้ชายที่จะให้ได้นางที่รักมาเป็นคู่ครอง ซึ่งนอกจากจะทำให้ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจแล้วยังให้ความรู้สึกขันอีกด้วย

หรือ

พาโหมเหอ	พาโหม
ป่าวน้อยไซวโหม	ซัดตายลินลา
ป่าวป่าวบ้านนี้	ซัดร้านเหมือนหมา
ซัดตายลินลา	ไอ้หมาไม่หายใจ

เพลงชาน้องบทนี้ ใช้นิสัยอันซี้เกียจของ “หมา” แสดงให้เห็นถึงความซี้เกียจของผู้ชาย ดังที่ว่า “ป่าวป่าวบ้านนี้ ซัดร้านเหมือนหมา” ซึ่งสามารถบริภาษได้อย่างเจ็บแสบทีเดียว

1.3 เปรียบเทียบกับวัตถุหรือสิ่งของที่มนุษย์สร้างขึ้น

การเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงบุคลิกลักษณะหรือนิสัยใจคอของบุคคลเป็นสำคัญ

ตัวอย่าง เช่น

ตันพร้าวเหอ	ตันพร้าวทางท่อ
สาวน้อยคิ้วต่อ	เป็นบ่อไม่เลือกหมาตัก
เกิดมาเป็นหญิง	จริงจังจริงไม่เลือกที่รัก
เหมือนไม้สำนัก	ลิกแล้วชายพันไป

แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้หญิงที่ “ไม่เลือกที่รัก” โดยการอุปมาว่า “เหมือนไม้สำนัก” ซึ่งถ้าผู้รับรู้ว่า “ไม้สำนัก” คือไม้ที่คนสมัยก่อนจัดวางไว้ใช้สำหรับนั่งพักผ่อนระหว่างการเดินทางซึ่งใครผ่านไปผ่านมาก็จะแวะพักที่ไม้สำนักนี้ ผู้รับสามารถนึกเห็นถึงพฤติกรรมของผู้หญิงที่คบหาผู้ชายไม่เลือกหน้าได้อย่างชัดเจน โดยมีต้องใช้ความนึกให้ลึกซึ้งซับซ้อนแต่อย่างใดเลย

หรือ

ลูกสาวเหอ	ลูกสาวบ้านตก
หัวนมเท่าครก	อกเท่าเซอบาย
ถ้าได้กับพี่	ซี้เล่นต่างควาย
อกเท่าเซอบาย	ซี้เล่นต่างควายถึก

แสดงให้เห็นถึงลักษณะรูปร่างของผู้หญิงคนหนึ่ง โดยการเปรียบเทียบว่า “หัวนมเท่าครก” และ “อกเท่าเซอบาย” “ครก” เป็นเครื่องมือที่คนสมัยก่อนใช้ตำข้าวเปลือกให้เป็นข้าวสาร ทำด้วยไม้กลมตัดเป็นท่อนวางในแนวตั้ง ขุดหรือเจาะด้านบนให้เป็นหลุมพอจะใส่ข้าวเปลือกได้ ครั้งละประมาณ 1 ถัง ตกแต่งด้านข้างให้เป็นรูปทรงกระบอกที่มีฐานกว้างกว่าปาก มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1-2 คอก ส่วน “เซอบาย” หมายถึง กระเชอชนิดหนึ่งที่ใช้สำหรับใส่ของ ทำด้วยไม้ไผ่สานและยกขอบเป็นรูปวงกลม มีขนาดใหญ่กว่ากระเชอธรรมดา ทั้ง “ครก” และ “กระเชอ” ไม่มีลักษณะใดที่จะนำมาเปรียบเทียบกับอวัยวะของผู้หญิงแล้วทำให้นึกเห็นภาพของผู้หญิงที่ตรงกันได้เลย มิแต่จะปลุกเร้าให้นึกเห็นถึงลักษณะที่น่าเกลียดของผู้หญิงอย่างชัดเจน ซึ่งสร้างความรู้สึกขบขันได้อย่างน่าหัวเราะทีเดียว

หรือ

ลูกสาวเหอ	ลูกสาวบ้านชายเล
ใครได้ใครเข	เหมือนเรือหน้าท่า
<u>เป็นปลาไม่เลือกเหยื่อ</u>	<u>เป็นเรือไม่เลือกสินค้า</u>
เหมือนเรือหน้าท่า	ใครได้ใครเข

แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้หญิงที่คบผู้ชายไม่เลือกหน้า ดังที่ว่า “ใครได้ใครเขเหมือนเรือหน้าท่า” โดยการนำเอาสัตว์และสิ่งของมาใช้ในการอุปมาว่า “เป็นปลาไม่เลือกเหยื่อ” และ “เป็นเรือไม่เลือกสินค้า” “ปลา” เป็นสัตว์น้ำ หากอาศัยอยู่ตามธรรมชาติก็จะกินพืชหรือสัตว์เล็ก ๆ ที่อยู่ในน้ำเป็นอาหาร ส่วน “เรือ” เป็นยานพาหนะทางน้ำที่ใช้ขนส่งสินค้าหรือผู้โดยสารจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เมื่อนำลักษณะของปลาที่ “ไม่เลือกเหยื่อ” และ “เรือ” ที่ขนส่งโดย “ไม่เลือกสินค้า” มาแสดงพฤติกรรมของผู้หญิง ย่อมทำให้เห็นลักษณะของผู้หญิงที่มักง่ายในการคบผู้ชายได้อย่างชัดเจน

1.4 เปรียบเทียบกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่ผู้แต่งนำมาใช้ในการอุปมาเป็นปรากฏการณ์ที่เห็นได้โดยทั่วไป โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงความผันผวนและความเป็นไปของชีวิต

ตัวอย่าง เช่น

พี่ชายเทอ	รักน้องชมชื่น
<u>น้ำเซียวเหมือนเกลียวคลื่น</u>	พี่ชายจะพาน้องว้าย
พาไปไม่รอด	กลับมาทิ้งทอดตัวน้องได้
พี่ชายจะพาน้องว้าย	ข้ามสายแม่น้ำไหล

เพลงชาน้องบทนี้ แสดงให้เห็นถึงความรักที่ไม่ราบรื่น ดังที่ว่า "รักน้องชมชื่น" โดยการเปรียบเทียบความผันผวนของความรักว่า "น้ำเซียวเหมือนเกลียวคลื่น" "เกลียวคลื่น" เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ เกิดจากน้ำที่เคลื่อนตัวเป็นระลอกอย่างรุนแรงทั้งในแนวราบและแนวตั้ง ให้ความรู้สึกไม่ราบรื่นและมีอุปสรรค เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับความรักย่อมสร้างความสะเทือนใจ และทำให้นึกเห็นถึงความรักที่มีปัญหาและอุปสรรคอันจะนำมาซึ่งความผิดหวังในเวลาต่อมาได้อย่างชัดเจน

หรือ

พี่ชายรักน้องเทอ	อย่ารักให้ว่องให้ไว
ค่อยรักค่อยไป	<u>เหมือนไฟมุ่นแกลบ</u> ¹
ถ้าพี่ชายรักน้อง	อย่างพาเพื่อนสองเข้ามาแอบ
เหมือนไฟมุ่นแกลบ	ค่อยกินค่อยลามไป

เพลงชาน้องบทนี้แสดงให้เห็นถึงความรักอันมั่นคงที่ผู้หญิงปรารถนา โดยเปรียบเทียบสภาพดังกล่าวว่า "เหมือนไฟมุ่นแกลบ" "ไฟ" เป็นพลังงานอย่างหนึ่งที่ทำให้ความร้อน ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยเชื้อเพลิง พลังงานหรือความร้อนที่เกิดขึ้นจะมีมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับคุณภาพของเชื้อเพลิง "แกลบ" เป็นเปลือกของเมล็ดข้าว เมื่อสีออกแล้วสามารถใช้เป็นเชื้อเพลิงได้ดี "ไฟมุ่นแกลบ" เป็นสภาวะของไฟที่เผาไหม้แกลบอย่างช้า ๆ ค่อย ๆ ลามไปเรื่อย ๆ อย่างสม่ำเสมอ เมื่อนำเอาสภาวะนี้เปรียบเทียบกับความเป็นไปของความรัก ย่อมแสดงให้เห็นว่าความรักนั้น แม้จะเกิดขึ้นอย่างช้า ๆ แต่ก็เป็นไปอย่างรอบคอบมั่นคง

¹ ไฟมุ่นแกลบ - ไฟที่ค่อย ๆ ไหม้อย่างช้า ๆ

2. การเปรียบเทียบโดยใช้แนวคิดที่รับสืบทอดกันมา

การเปรียบเทียบโดยใช้แนวคิดที่รับสืบทอดกันมาเป็นการเปรียบเทียบที่ซ้ำกับการเปรียบเทียบที่นิยมใช้กันจนเป็นประเพณี การเปรียบเทียบลักษณะนี้ในเพลงชาน้องวิเคราะห์ได้ดังนี้

- 2.1. อ่างตัวละครในวรรณคดีที่รู้จักแพร่หลาย
- 2.2. เปรียบเทียบตามแนวปรัมปราคติและอุดมคติ

2.1 อ่างตัวละครในวรรณคดีที่รู้จักแพร่หลาย

การเปรียบเทียบลักษณะนี้ในเพลงชาน้อง จะอ้างตัวละครในวรรณคดีที่รู้จักแพร่หลายมาใช้ในการเปรียบเทียบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงความรักและความเกลียดชังในลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมของบุคคล ทำให้ผู้รับเกิดความสะเทือนใจและนึกถึงสถานะที่แสดงนั้นอย่างชัดเจน ไม่ต้องพรรณนาให้ยืดยาว

ตัวอย่าง เช่น

รักนุชเหอ	สิ้นสุดที่รักเจ้าหน้าหนา
เหมือนเจ้าอุณรุทรักอุษา	เหมือนสิดารักพระรามไม่คลายใจ
พระศรีสุชนทรงรักดีรักโนรา	เหมือนส่วนตัวของข้ารักหน้าไย
ทำปรีอานางเนื้อเย็นจะเห็นใจ	ทกใส่ว่าพี่รักคนอื่น

เพลงชาน้องบทนี้แสดงให้เห็นถึงความรักที่ซื่อสัตย์และจริงใจ โดยการอ้างเอาตัวละครคู่พระคู่นางถึง 3 คู่ คือ อุณรุท - อุษา พระราม - นางสีดา และ พระศรีสุชน - นางมโนห์รา ตัวละครที่ผู้แต่งอ้างถึงนี้เป็นที่รู้จักกันดี ในนามของคู่พระคู่นางที่มีความรักและซื่อสัตย์ต่อกัน โดยเฉพาะคู่ของพระรามกับนางสีดานั้นได้รับการยกย่องมากที่สุด ดังนั้น เมื่อนำเอาตัวละครคู่พระคู่นางเหล่านี้มาแสดงผู้รับย่อมเกิดมโนภาพถึงความรักที่พรรณนาถึงได้อย่างชัดเจน

หรือ

กากีเหอ	มานี่พี่ขอถาม
ครุฑพานางโฉมงาม	ไปไว้เกาะแก้วเมืองฉิมพลี
พญาครุฑพาน้องไป	ทำไทรเจ้ามั่งนางกากี
ไปไว้เกาะแก้วเมืองฉิมพลี	ตัวพี่ไม่โทษเลย

เพลงชาน้องบทนี้มีเนื้อความบริภาษผู้หญิงที่คบซู้ช่ายไม่เลือกหน้า โดยมีได้กล่าวถึงพฤติกรรมของผู้หญิงโดยตรง แต่กล่าวเสียดสีโดยใช้ความเปรียบที่อ้างถึง “นางกากี” ซึ่งเป็นตัวละครฝ่ายหญิงที่รู้จักกันดีว่ามีพฤติกรรมเสื่อมเสียในทางกามารมณ์ การกล่าวถึงนางกากีและพฤติกรรมของนางกากี ดังที่ว่า “พญาครุฑพาน้องไป ทำไทรเจ้ามั่งนางกากี” ทำให้จินตนาการถึงผู้หญิงที่มีพฤติกรรมเยี่ยงนางกากีได้โดยง่ายและชัดเจน

หรือ

นางรดหนบเหอ	ซั่งหาซั่งได้
พ่อแม่ทำให้	นางไม่ชอบใจ
ไปได้กับอ้ายเงาะ	พันขาวสะเหยาะอ้ายเงาะไพร
พ่อแม่ทำให้ไม่ชอบใจ	ไปไหว้ตายายเงาะ

เพลงชาน้องบทนี้มีเนื้อความกล่าวถึง “นางรดหนา” คือ นางรจนาดตัวละครในเรื่องสังข์ทองที่เลือกเจ้าเงาะเป็นคู่ครองโดยไม่ฟังคำทัดทานของท้าวสามนผู้เป็นบิดา มีจุดมุ่งหมายเพื่อบริภาษผู้หญิงที่เลือกคู่ครองโดยไม่ฟังคำแนะนำของพ่อแม่ การกล่าวถึงนางรจนาและพฤติกรรมของนางนั้น ทำให้จินตนาการถึงผู้หญิงที่เลือกคู่ครองตามใจตัวเองโดยไม่ฟังคำแนะนำของพ่อแม่ได้อย่างชัดเจน

2.2 เปรียบเทียบตามแนวปรัชมปราคติและอุดมคติ

การเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้เป็นการเปรียบเทียบกับสิ่งที่รู้จักกันดีอยู่แล้วในแนวคิดที่รับสืบทอดกันมาจนเป็นประเพณี (ดวงมน จิตรจำนงค์, 2516 : 22) หรือดังที่เสฐียรโกเศศ (2515 : 63 , 123-131) เรียกว่า “ปรัชมปราคติแห่งวรรณคดี” ซึ่งมักเป็นการแสดงออกในท่วงท่าแบบ “อุดมคตินิยม” ในเพลงชาน้องก็ปรากฏการเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้

ตัวอย่าง เช่น

เดือนขึ้นเทอ	ขึ้นมาเทียมปลายไม้ไผ่
รักกันแต่ในใจ	ไม่เท่าใช้ใครไปขอให้
<u>ตัวพี่เป็นแมงโก่ทอง</u>	<u>ตัวน้องเป็นพวงดอกไม้</u>
ไม่เท่าใช้ใครไปขอให้	รักกันแต่ในใจ

เพลงชาน้องบทนี้ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายว่าจะต้องเป็นของคู่กัน โดยการเปรียบเทียบผู้ชายเป็นแมลงงูและเปรียบเทียบผู้หญิงเป็นดอกไม้ ซึ่งการเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้ก็มีปรากฏในพระอภัยมณี ดังที่ว่า

“ถึงม้วยดินสิ้นฟ้ามหาสมุทร	ไม่สิ้นสุดความรักสมัครสมาน
แม้เกิดในใต้หล้าสุธาธาร	ขอพบพานพิศวาสไม้อลาดคลา
แม้เนื้อเย็นเป็นห้วงมหรณพ	พี่ขอพบศรีสวัสดิ์เป็นมัจฉา
<u>แม้เป็นบัวตัวพี่เป็นภูมรา</u>	เซยผกาโกสุมประทุมทอง

(สุนทรภู่, 2514 : 662)

หรือ

ลมพัดเทอ	พัดมาเฉื่อยเฉื่อย
ขุดปอได้เมื่อย	อาบน้ำในแม่ขันแก้ว
<u>นิ้วมือนิ้วดินเหมือนเทียนมัน</u>	ผมสั้นเหมือนทองเขาหล่อแล้ว
อาบน้ำในแม่ขันแก้ว	หล่อแล้วไม่พักแต่ง

เพลงชาน้องบทนี้ แสดงให้เห็นถึงความงามของนิ้วมือ โดยเปรียบเทียบกับลำเทียน การเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้ก็มีปรากฏในกาพย์ห่อโคลงของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (กุ้ง) ดังที่ว่า

นิ้วนางที่พิศเพียน	เล็บย้อมเทียนแสงเจิดฉฉ
<u>นิ้วแดงแสงมีพรรณ</u>	<u>กลมคือปั้นพันเทียนกลิ้ง</u>
นิ้วนางเรียกรูปต้อง	ศาเรียม
เล็บแดงทับทิมเทียม	กำแก้ว
นิ้วแดงใคร่และเลียม	โลมลูบ
งามเปรียบเทียนพันแล้ว	ช่างซ้ำเกลากลิ่ง

(ธรรมาธิเบศร, ในพ.ณ. ประมวลฎมารค, 2510 : 89)

เอกภาพของเพลงชาโน

เป็นที่ยอมรับว่า "ศิลปะเป็นศิลปะได้ก็เพราะมีรูป และวรรณคดีเป็นศิลปะประเภทหนึ่งก็ต้องมีรูปด้วย" (วิทย์ ศิวะศรียานนท์, 2531 : 34) ศิลปะแต่ละประเภทมีรูปแตกต่างกันตามวัสดุที่ใช้ วรรณคดีใช้ภาษาเป็นวัสดุ คือ "เอาถ้อยคำมาผูกหรือร้อยกรองประกอบขึ้นเป็นรูป" (เสฐียรโกเศศ, 2515 : 132) และ "วรรณคดีควรจะเป็นเอกภาพหรือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน" (Hough, 2532 : 16) แสดงว่ารูปของวรรณคดีที่ประกอบขึ้นด้วยองค์ประกอบของภาษานั้นย่อมประสานกันอย่างเป็นเอกภาพ หรือกล่าวได้ว่า "รูปในวรรณคดีก็คือ เอกภาพ (Unity) นั้นเอง" (วิทย์ ศิวะศรียานนท์, 2531 : 34)

วรรณคดีมีองค์ประกอบคือ รูปแบบ (Form) และเนื้อหา (Content) รูปแบบเป็นภาษาหรือถ้อยคำ ส่วนเนื้อหาเป็นประสบการณ์ชีวิตหรือความหมาย เมื่อทั้งสองส่วนนี้สัมพันธ์กันขึ้นเป็นรูปก็จะต้องมีความประสานกลมกลืนกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหรือมีเอกภาพดังกล่าว นั่นเอง เอกภาพจึงเกิดจากความประสานระหว่างองค์ประกอบ ดวงมน จิตรจำนงค์ (2536 : 30) กล่าวว่า

องค์ประกอบของวรรณคดีก็คือ องค์ประกอบของถ้อยคำซึ่งอาจแยกย่อยเป็นองค์ประกอบของเสียง องค์ประกอบของความหมาย และองค์ประกอบของเสียงและความหมาย นั่นคือ เสียงที่นำมาเรียงร้อยเข้าด้วยกันก็ต้องกลมกลืนเป็นเอกภาพ ความหมายของคำก็ต้องกลมกลืนเป็นเอกภาพ เสียงของคำและความหมายของคำก็ย่อมต้องกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นเอกภาพเช่นกัน

เห็นได้ว่า ในแต่ละองค์ประกอบจะมีเอกภาพในตัวเองอยู่ซึ่งส่งผลให้ส่วนรวมมีเอกภาพหรือมีความประสานกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันด้วย โดยนัยนี้เอกภาพคือความประสานกันนั่นเอง

วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2531 : 64) กล่าวว่า "ตามความนิยมในวรรณคดียุโรปสมัยก่อนเคยถือกันว่า ความงามของศิลปะนั้นเกิดจากความกลมกลืนของสิ่งที่ขัดกัน ความมีสัดส่วนและดุลยภาพ (Balance) และความสง่าที่เกิดจากสภาพสงบ" แสดงว่า ความประสานนั้นอาจเกิดจากองค์ประกอบที่คล้อยตามกันหรือขัดแย้งกันก็ได้ ด้วยลักษณะของความประสานนี้เองอาจ

แบ่งความประสานออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ "ความประสานกันอย่างง่าย" และ "ความประสานกันอย่างบริบูรณ์" (เสฐียรโกเศศ, 2525 : 175-176) ความประสานกันอย่างง่ายสร้างจากองค์ประกอบที่คล้ายตามกัน ส่วนความประสานกันอย่างบริบูรณ์สร้างจากองค์ประกอบที่มีความขัดกัน (Contrast) นักวรรณคดียกย่องความประสานกันอย่างบริบูรณ์ว่าเป็นเอกภาพที่สร้างขึ้นได้ยากต้องอาศัยความสามารถและความจัดเจนมาก ดวงมน จิตรจำนงค์ (2536 : 33) กล่าวว่า "ส่วนประกอบที่ประสานกัน อาจไม่ใช่สิ่งที่คล้ายตามกันเสมอไป การจัดสิ่งที่ตัดกันอย่างตรงกันข้ามให้ประสานกันได้ จึงเป็นความประสานที่ทำได้ยากกว่าการจัดสิ่งที่คล้ายตามกันอยู่แล้วให้ประสานกัน" กล่าวกันว่า "วรรณคดีประเภทเยาะหยันและเสียดสี (Ironic and Satiric) มักจะเอาสิ่งที่ขัดแย้งกันมาไว้ด้วยกัน" (Hough, 2532 : 18) ทั้งนี้ก็เพราะว่า องค์ประกอบที่ขัดแย้งกัน เมื่อรวมกันเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างกลมกลืนมีเอกภาพจะสามารถสร้างความเข้มข้นทางอารมณ์ได้รุนแรงและลึกซึ้งกว่านั่นเอง

สรุปว่า เอกภาพคือความประสานกันขององค์ประกอบทั้งที่มีลักษณะคล้ายตามกัน และขัดแย้งกัน

เอกภาพในเพลงชาน้องส่วนมากเกิดจากความประสานกันอย่างง่ายขององค์ประกอบที่มีลักษณะคล้ายตามกัน ไม่มีความประสานกันอย่างบริบูรณ์ขององค์ประกอบที่มีความขัดแย้งกัน ซึ่งวิเคราะห์ตามลักษณะของความประสานได้ดังนี้

1. ความกลมกลืนขององค์ประกอบ
2. ความประสานของรูปแบบและเนื้อหา

1. ความกลมกลืนขององค์ประกอบ

เพลงชาน้องเป็นบทเพลงพื้นบ้านที่สร้างขึ้นด้วยความเรียบง่าย คือประกอบด้วยส่วนประกอบที่ไม่มีความซับซ้อน มีลักษณะคล้ายตามกันหรือเป็นเหตุเป็นผลกัน ซึ่งแสดงให้เห็นได้ดังนี้

ตัวอย่าง เช่น

หวนเย้นเทอ	เย้นมาละห้อย
หุงข้าวหม้อน้อย	หุงแล้วจะกินกับใคร
คดข้าวใส่ชาม	น้ำตานองลงมาหลามไหล
หุงแล้วจะกินกับใคร	หวนเย้นเวโลย ¹ ห้อย

เพลงชาน้องบพนี้ แสดงให้เห็นถึงความเศร้าโศกอันเนื่องมาจากความโดดเดี่ยวอ้างว้าง

โดยมีองค์ประกอบที่คล้ายตามกันคือ เวลาเย็น การรอคอย ความโดดเดี่ยว และการร้องไห้ องค์ประกอบเหล่านี้ต่างก็ให้ความรู้สึกคล้ายตามกัน กล่าวคือ เวลาเย็นเป็นช่วงเวลาที่ใกล้จะสิ้นสุดกลางวันและเริ่มเข้าสู่กลางคืน ให้ความรู้สึกเงียบเหงาเศร้าสร้อย การรอคอยยอมทำให้ผู้รอคอยเกิดความกังวลและว่าเหว่ ความโดดเดี่ยวยอมให้ความรู้สึกเงียบเหงาอ้างว้าง และการร้องไห้เป็นการแสดงออกว่าเสียใจหรือเป็นทุกข์ จะเห็นได้ว่า ทุกองค์ประกอบนั้นมีความคล้ายตามกัน และเมื่อประสานกันทำให้บทเพลงมีเอกภาพ แสดงให้เห็นถึงความทุกข์อันเนื่องมาจากความโดดเดี่ยวอ้างว้างอย่างน่าเห็นใจ

หรือ

ฝนตกเทอ	ตกมาทำใหญ่
สงสารพวกลูกไก่	บินขึ้นร้านไม้รอด
ตัวหนึ่งมันขาหัก	ตัวหนึ่งมันตาบอด
บินขึ้นร้านไม้รอด	ตาบอดเที่ยววงมอยุ่

เพลงชาน้องบพนี้มีองค์ประกอบที่คล้ายตามกันคือ ฝนตก การบินขึ้นคอนของลูกไก่ ความพิการของลูกไก่ (ลูกไก่ตาบอด ลูกไก่ขาหัก) และการคลำหา (เที่ยววงมอยุ่) องค์ประกอบเหล่านี้ต่างก็มีความคล้ายตามกัน กล่าวคือ

ฝนตก เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เทียบได้กับกิเลสที่ครอบงำชีวิต เป็นอุปสรรคกันขวางไม่ให้มนุษย์ก้าวพ้นความทุกข์ได้

การบินขึ้นคอนของลูกไก่ เป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะก้าวไปให้พ้นทุกข์

¹ เวโลย - เวลา

ความพิการของลูกไก่ เป็นความโง่เขลาของมนุษย์เองที่ไม่สามารถมองเห็นทางไปสู่
ความสุขได้ และ

การคลำหา เป็นวิธีการผิด ๆ ของมนุษย์ที่โง่เขลา ซึ่งไม่สามารถทำให้พ้นจากความ
ทุกข์ไปพบกับความสุขได้

เมื่อตีความภาพที่เกิดจากองค์ประกอบเหล่านี้ ก็จะได้ภาพอันน่าเวทนาของมนุษย์ที่
พยายามดิ้นรนแสวงหาความสุข แต่ไม่มีผู้ใดก้าวพ้นความทุกข์ไปได้เพราะกิเลสครอบงำอยู่นั้น
เอง จะเห็นว่าทุกองค์ประกอบมีความกลมกลืนคล้อยตามกัน เพลงชาน้องบทนี้จึงมีเอกภาพ
สามารถแสดงชีวิตมนุษย์ที่ดิ้นรนอยู่ในห้วงทุกข์ให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน

หรือ

ฟ้าไปเทอ	ไม่แซ่เท่าใดพิกลับมา
ซ้า ¹ นักลักสามเดือนหาว	พีจะกลับมาทาโฉมศรี
เชิญน้องเจ้าคอยถ้ำ	ดับ ² แต่งกายาไว้ถ้ำพี
พีจะกลับมาทาโฉมศรี	ไม่ซ้าพีมาถึง

เพลงชาน้องบทนี้มีองค์ประกอบที่คล้อยตามกันคือ การจากไปและการรอคอย องค์
ประกอบทั้งสองนี้ส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกอันเดียวกันคือความทุกข์ กล่าวคือ การจากไปนั้น
ย่อมทำให้เกิดความทุกข์ขึ้นทั้งผู้ที่อยู่และผู้ที่ถูกจากไป เพราะต่างฝ่ายต่างก็คิดถึงและเป็นห่วงกัน
และกัน การรอคอยนั้นก็ย่อมทำให้ผู้รอคอยเป็นทุกข์เพราะความกังวลใจ ยิ่งเป็นการรอคอยที่ผู้
รอคอยไม่รู้กำหนดการกลับมาของผู้จากไปด้วยแล้ว ยิ่งทำให้ผู้รอคอยมีความทุกข์มากด้วย
เห็นได้ว่าองค์ประกอบทั้งสองนี้มีความคล้อยตามกัน ทำให้บทเพลงมีความประสานกลมกลืนเป็น
เอกภาพและแสดงให้เห็นความทุกข์อันเกิดจากการรอคอยได้อย่างน่าเห็นใจ

หรือ

น้ำมากเทอ	น้ำท่วมรากโกงกาง
ไหลท่วมห้วยท่วมบาง	ท่วมชาวบ้านปากนัง ³
เซ็ดหน้าน้องลิมเสียด	เมียดโลกน้องลิมสั่ง
ไหลท่วมชาวปากนัง	ลิมสั่งโลกเมียดเสียด

¹ แซ - ซ้า

² ดับ - เตรียม

³ ปากนัง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เพลงชานองบทนี้แสดงให้เห็นความทุกข์และความเสียหายที่เกิดจากน้ำท่วม โดยมีองค์ประกอบหลักที่มีความคล้ายตามกันคือ น้ำท่วมและการสังเวย น้ำท่วมมีองค์ประกอบย่อยคือ ท่วมรากโกงกาง ท่วมห้วย ท่วมบางและท่วมชาวบ้านปากนัง ส่วนการสังเวยมีองค์ประกอบย่อยคือ สังเวยลูก สังเวยเมีย น้ำท่วมนั้นเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายและความทุกข์ เพราะผู้ที่ถูกน้ำท่วมย่อมได้รับความเดือดร้อน บ้างก็สูญเสียสิ่งของ บ้างก็พลัดพรากจากกัน ส่วนการสังเวยนั้นเป็นการแสดงออกกระหว่างบุคคลที่ต้องจากกันและคล้ายจะเป็นสัญญาณว่าผู้จากกันนั้นจะไม่ได้กลับมาพบกันอีกแล้ว ซึ่งย่อมจะเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์อย่างยิ่งเช่นเดียวกัน จะเห็นว่าองค์ประกอบทั้งสองนี้มีความคล้ายตามกัน เมื่อประสานกันทำให้บทเพลงมีเอกภาพแสดงให้เห็นความทุกข์และความเสียหายที่เกิดจากภัยน้ำท่วมได้อย่างน่าเวทนา

หรือ

ไปป่าเหอ	ไปชมบุปผาที่ช่อดอก
ชมหมู่ไม้โล่และนก	วชมพวงบุปผา
ไต่ยีนไก่อ่ฟ้านกหว้าร้อง	คิดว่านวลน้องร้องตามมา
เที่ยวชมพวงบุปผา	ยิงทวชมนวลน้อง

เพลงชานองบทนี้มีองค์ประกอบที่คล้ายตามกันคือ การชมธรรมชาติและการถวิลหาคนรัก การชมธรรมชาติที่งดงามด้วยดอกไม้และหมู่ชน ย่อมทำให้เกิดความรู้สึกสดชื่นมีชีวิตชีวา อาจเป็นแรงบันดาลใจให้คิดถึงความสุขที่เคยได้รับจากประสบการณ์ในอดีต ส่วนการถวิลหาคนรักนั้นเป็นการระลึกนึกถึงความสุขที่เคยได้อยู่ใกล้ชิดคนรัก ความรู้สึกนี้มักจะเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้าที่มีลักษณะคล้ายหรือเหมือนกันเป็นเหตุกระตุ้นหรือบันดาลใจ จะเห็นได้ว่า การได้ชมธรรมชาติเป็นเหตุให้เกิดการถวิลหาคนรัก องค์ประกอบทั้งสองนี้จึงมีความคล้ายตามกัน ทำให้บทเพลงมีเอกภาพและแสดงความรู้สึกถวิลหาคนรักได้อย่างน่าประทับใจ

นอกจากตัวอย่างที่กล่าวมานี้แล้ว ยังปรากฏว่าเพลงชานองทุกบทประกอบขึ้นด้วยความประสานอย่างง่ายขององค์ประกอบที่คล้ายตามกัน และองค์ประกอบเหล่านั้นก็มีความกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้บทเพลงมีเอกภาพและสามารถแสดงความคิดได้อย่างชัดเจนและสื่ออารมณ์ได้อย่างน่าประทับใจด้วย

2. ความประสานของรูปแบบและเนื้อหา

วรรณคดีเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่ประกอบด้วยรูปแบบและเนื้อหา รูปแบบ ได้แก่ ภาษาและการประกอบขึ้นของภาษา ส่วนเนื้อหา ได้แก่ ประสบการณ์ชีวิต หรืออีกแง่หนึ่ง กล่าวได้ว่า วรรณคดีเป็นศิลปะที่ใช้ภาษาเป็นวัสดุในการสื่อสาร ซึ่งก็คือสารทางอารมณ์และสารทางความคิด ความสำเร็จของการสื่อสารขึ้นอยู่กับคุณภาพของภาษา ซึ่งหมายความว่ารูปแบบและเนื้อหาจะต้องประสานกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนั่นเอง

เพลงชาनोंงมีความประสานระหว่างรูปแบบและเนื้อหาอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คุณสมบัตินี้ทำให้เพลงชาनोंงมีความไพเราะงดงาม หรือมีคุณค่าทางสุนทรียภาพนั่นเอง

ตัวอย่าง เช่น

ชมดาวเหอ	แพรวพราวเสี้ยลั่นหึ่งท้องฟ้า
ดาวเข้ดาวเหรา	ดาวแอกแยกฟ้าดาวคันไถ
ดาวเหอดาวดวงรุ่ง	สองหน่วยพวยพุ่งรุ่งมาไรไร
ดาวแอกแยกฟ้าดาวคันไถ	เอาไทรมาเทียมตา

เพลงชาनोंงบทนี้ ผู้แต่งแสดงให้เห็นถึงความงดงามของหมู่ดาวบนท้องฟ้าโดยใช้คำซ้ำหลายคำหลายครั้งดังนี้

การซ้ำคำว่า "ดาว" ได้แก่ ชมดาว ดาวเข้ ดาวเหรา ดาวแอก ดาวคันไถ ดาวเหอ และ ดาวดวงรุ่ง การซ้ำคำว่า "ดาว" และตามด้วยชื่อดาวเช่นนี้ นอกจากจะแสดงชนิดของดาวแล้ว ยังเป็นการเห็นถึงจำนวนของดาวบนท้องฟ้าว่ามีอยู่มากมายด้วย

การซ้ำคำว่า "รุ่ง" และ "ไร" ได้แก่ ดาวดวงรุ่ง และ รุ่งมาไรไร คำว่า "รุ่ง" แสดงให้เห็นภาพอันสุกใสของแสงดาวราวกับว่าอยู่ใกล้ ๆ ส่วนคำว่า "ไรไร" แสดงให้เห็นภาพที่เคลื่อนไหวของดาวที่อยู่ในระยะไกล ทั้งคำว่า "รุ่ง" และคำว่า "ไร" จึงให้ภาพของดาวทั้งที่มองเห็นอยู่ในระยะใกล้และไกล

นอกจากนี้ผู้แต่งยังใช้คำซ้อน คือ คำว่า "แพรวพราว" และ คำว่า "พวยพุ่ง" คำว่า "แพรวพราว" แสดงให้เห็นแสงแวววาวระยิบระยับของดาว คำว่า "พวยพุ่ง" แสดงให้เห็นการเคลื่อนไหวของแสงโดยเร็ว ทั้งสองคำนี้จึงให้ภาพอันงดงามตระการตาของหมู่ดาวที่ส่องแสงโชติช่วงอยู่เต็มท้องฟ้าได้อย่างน่าตื่นตาตื่นใจ

การใช้คำซ้ำและคำซ้อนดังกล่าวนี้ เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับเนื้อหา ทำให้บทเพลงมี
เอกภาพ และสามารถแสดงภาพอันงดงามของหมู่ดาวบนท้องฟ้าได้อย่างเต็มตาเต็มใจ

หรือ

ฟ้าไปเหอ	ไถนาดินแห้ง
นาเือกฝนเมื่อแล้ง	แตกแหงเหมือนรอยหลุมตีนนก
ก้มแลหัวหมูกี่ซัดใจ	แลว่วที่ใดก็ซัดดอก
แตกแหงเหมือนรอยหลุมตีนนก	ซัดอกไปทุกสิ่ง

เพลงชาน้องบทนี้มีการใช้คำที่น่าสังเกตอยู่ 3 ลักษณะ คือ การใช้คำแสดงลักษณะ
คำแสดงความรู้สึก และคำแสดงอาการ

คำแสดงลักษณะ คือ แห้ง แล้ง และแตกแหง (แตกกระแหง) คำว่า "แห้ง" แสดง
ให้เห็นลักษณะของดินที่ขาดน้ำ คำว่า "แล้ง" แสดงฤดูกาลหรือช่วงเวลาที่ไม่มีฝนตก และคำว่า
"แตกแหง" แสดงลักษณะของผิวดินหรือหน้าดินที่แตกเป็นร่อง ๆ จะเห็นได้ว่าทั้งคำว่า "แห้ง"
"แล้ง" และ "แตกแหง" ต่างก็บ่งชี้หรือแสดงถึงสภาพที่แห้งแล้งกันดารเช่นเดียวกัน

คำแสดงความรู้สึก คือ "ซัดใจ" และ "ซัดอก" คำว่า "ซัดใจ" มักใช้คู่กับคำว่า "ซัด
อก" เป็น "ซัดอกซัดใจ" แสดงความรู้สึกโกรธเพราะทำไม่ถูกใจ

คำแสดงอาการ คือ "แล" คำว่า "แล" เป็นการทอดตาดูเพื่อให้รู้ให้เห็น ซึ่งต้องดู
อย่างใจจดใจจ่อด้วยความรู้สึกทอดอาลัย

การใช้คำในลักษณะเช่นนี้ เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับเนื้อหา ซึ่งสามารถแสดงภาพ
ของผืนนาที่แห้งจนดินแตกกระแหง ซึ่งให้ความรู้สึกแค้นเคืองต่อสภาพนั้นได้อย่างชัดเจนและ
น่าเห็นใจ

หรือ

ไปสงขลาเหอ	ลาไปลามาน้ำตกตก
ถ้าพี่เนมิต ¹ ได้กลายเป็นนก	พี่บินไปตกในที่นอน
เป็นเรือดเป็นไร	พี่จะเข้าไปไซ้ก็ได้หมอน
เป็นหนูอยู่แต่ก่อน	ไปสูที่นอนน้อง

¹ เนมิต - เนรมิต

เพลงชาน้องบทนี้ผู้แต่งมุ่งพรรณนาให้เห็นถึงความปรารถนาอย่างรุนแรงที่จะให้ได้ใกล้ชิดคนรัก ซึ่งแม้ว่าจะใกล้ชิดด้วยตัวเองไม่ได้ก็ขอให้เป็นอย่างอื่นที่สามารถจะทำให้ได้ใกล้ชิดก็ได้ จะเห็นได้ว่า ผู้แต่งเลือกใช้รูปแบบได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหา กล่าวคือ

การใช้คำว่า "เป็น" และตามด้วยสิ่งที่ต้องการจะเป็น คือ เป็นนก เป็นเรือขเป็นไร และเป็นหนู "นก" เป็นสัตว์ปีกที่สามารถบินไปในอากาศได้ "เรือข" เป็นแมลงชนิดหนึ่งที่อาศัยอยู่ตามทีนอนหมอมมุ้ง ร่องกระดาน เตียงนอนและพื้นบ้าน ดูดกินเลือดคนและสัตว์ "ไร" เป็นแมลงชนิดหนึ่งคล้ายเห็บ ชอบอาศัยอยู่ตามตัวสัตว์ และ "หนู" เป็นสัตว์สี่เท้าที่อาศัยอยู่ทั่วไปตามบ้านเรือน สิ่งเหล่านี้ต่างก็ให้ความหมายและความรู้สึกที่เชื่อมโยงถึงการได้อยู่ใกล้ชิดคนรัก กล่าวคือ ถ้าสามารถจะกลายเป็นสิ่งเหล่านี้ได้อย่างใดอย่างหนึ่งได้ ก็จะสามารถเข้าไปใกล้ชิดคนรักได้ แม้ว่าในความเป็นจริงเป็นไปได้แต่ในจินตนาการนั้นเป็นไปได้เสมอ

การใช้คำซ้ำ คือ ไปตก ไปไซ ไปสุ ซึ่งล้วนแล้วแต่แสดงให้เห็นถึงการได้ไปถึงจุดหมาย หรือ การได้ไปใกล้ชิดคนรักนั่นเอง

การใช้คำกริยา คือ นกบิน เรือขและไรไซ และหนูกู คำกริยาเหล่านี้เหมาะสมกับสิ่งที่แสดงอาการ

การใช้คำในลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ เป็นการเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับเนื้อหา ทำให้บทเพลงมีเอกภาพ และสามารถแสดงความรู้สึกปรารถนาที่จะให้ได้ใกล้ชิดคนรักได้อย่างน่าประทับใจ

หรือ

ยาฝิ่นเหอ	อย่ากินเข้านักพอเนื้อทอง
ต้องจำต้องจง	ต้องเขอต้องคาเพราะยาฝิ่น
เฟื่องเฟื่องเท่าเม็ดถั่ว	ไ้อัดหัวยังซื้อเอาไปกิน
ต้องเขอต้องคาเพราะยาฝิ่น	สิ่งนี้้องแค้นใจ

เพลงชาน้องบทนี้ ผู้แต่งมุ่งแสดงให้เห็นถึงโทษของฝิ่นและความผิดของผู้ที่ติดฝิ่น ซึ่งมีรูปแบบที่น่าสังเกตคือ

ผู้แต่งใช้คำว่า "พอเนื้อทอง" แสดงลักษณะของคนที่ติดฝิ่น เพราะคนสูบฝิ่นนั้นจะมีผิวสีเหลือง

การใช้คำว่า “ต้อง” และตามด้วยอาการที่ถูกกระทำ ดังที่ว่า ต้องจับ ต้องเขอ (ชื่อ) ต้องอบ แสดงให้เห็นถึงความหนักและรุนแรงของโทษที่ผู้ติดฝิ่นได้รับ

การใช้ “เม็ดถั่ว” แสดงขนาดของฝิ่น เพื่อชี้ให้เห็นว่านอกจากฝิ่นเพียงชนิดเดียวจะมีราคาแพงแล้วยังเป็นยาเสพติดที่มีอันตรายมากด้วย และ

การใช้คำว่า “แค่นใจ” ก็สามารถแสดงความรังเกียจและเกลียดชังคนที่ติดฝิ่นได้อย่างสมใจ

การใช้คำในลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวนี้เป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับเนื้อหา ทำให้บทเพลงมีเอกภาพและสามารถสื่อความคิดและอารมณ์ได้อย่างชัดเจนและน่าประทับใจ

หรือ

ลมพัดเหอ	พัดมารวยรวยฉวยหางตา
บางคิ้วเหินดินขนาดมา	เหมือนหงส์ลีลาจากถ้ำทอง
ข้างนอกทั้งโลกก็	เปรียบบางคนนี้ไม่มีสอง
สองแก้มแยมย่อง	ต้องใจไปทุกสิ่ง

เพลงชาน้องบทนี้ผู้แต่งมุ่งแสดงความงามของผู้หญิง ซึ่งมีลักษณะการใช้ภาษาที่น่าสังเกต คือ การใช้คำกริยา การใช้คำเปรียบเทียบและการใช้คำแสดงความรู้สึก

ผู้แต่งใช้คำกริยาว่า “เหิน” “เดิน” “ขนาด” เป็นกริยาของนางและใช้คำว่า “ลีลา” เป็นกริยาของหงส์ ซึ่งมีความเหมาะสมกับสิ่งที่แสดงอาการนั้น และคำกริยาเหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวอย่างงดงามในลักษณะเดียวกัน

การใช้คำเปรียบเทียบว่า “ทั้งโลกก็” และ “ไม่มีสอง” แสดงให้เห็นถึงความเป็นเลิศหรือเป็นหนึ่งเดียว ไม่มีสิ่งใดจะมาเปรียบเทียบกับได้คืองามที่สุดนั่นเอง

และการใช้คำแสดงความรู้สึกว่า “ต้องใจ” นั้น แสดงให้เห็นว่าความงามนั้น ไม่ใช่งามอย่างฉาบฉวยหรือผิวเผินแต่งามอย่างจับจิตจับใจทีเดียว

การใช้คำในลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับเนื้อหาทำให้บทเพลงมีเอกภาพและสามารถแสดงความงามของผู้หญิงและแสดงความรู้สึกชื่นชมในความงามนั้นได้อย่างน่าประทับใจ

ตัวอย่างที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่าเพลงชาโน่งมีความประสานระหว่างรูปแบบและเนื้อหาอย่างเหมาะสม ซึ่งทำให้บทเพลงมีเอกภาพ มีพลังในการแสดงความคิดได้อย่างชัดเจน และสื่ออารมณ์ได้อย่างน่าประทับใจ

จากการวิเคราะห์ความกลมกลืนขององค์ประกอบและความประสานของรูปแบบและเนื้อหา แสดงให้เห็นว่า เพลงชาโน่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่คล้ายตามกันเสมอ ส่วนรูปแบบและเนื้อหาของเพลงชาโน่งก็มีความประสานกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพลงชาโน่งจึงมีเอกภาพ มีความไพเราะงดงามในท่วงทำนองที่เรียบง่าย และมีพลังในการสื่อสารสามารถแสดงความคิดและความรู้สึกได้อย่างชัดเจนและน่าประทับใจ

คุณค่าทางสุนทรียภาพของเพลงชาโน่ง

เพลงชาโน่งมีจุดมุ่งหมายในการสื่อสารเพื่อให้ผู้รับสารเกิดอารมณ์สะเทือนใจหรือ "สัมผัสที่ลึกซึ้งรุนแรง" (ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2522 : 62) เช่นเดียวกับวรรณคดีทั่วไป หรือกล่าวได้ว่าเพลงชาโน่งมีภารกิจในการให้ประสบการณ์ทางสุนทรียภาพนั่นเอง เพลงชาโน่งจึงมีคุณค่าในการให้ประสบการณ์ชีวิตทั้งประสบการณ์ทางอารมณ์และประสบการณ์ทางความคิด และโดยที่อารมณ์และความคิดมักเกิดต่อเนื่องกันเสมอ ดังนั้น คุณค่าทางสุนทรียภาพของเพลงชาโน่งจึงวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. คุณค่าทางอารมณ์
2. คุณค่าทางความคิด

1. คุณค่าทางอารมณ์

อารมณ์เป็นความรู้สึกเมื่อประสาทรับรู้สัมผัสกับสิ่งเร้าที่มากระทบ ลักษณะของอารมณ์จะเป็นไปตามลักษณะของสิ่งเร้าที่มากระทบด้วย เช่น เราจะมีความสุขเมื่อได้พบกับสิ่งสวยงาม หรือมีความทุกข์เมื่อพบกับสิ่งเลวร้าย เราจะรู้สึกขบขันเมื่อเห็นพฤติกรรมที่บกพร่องบางอย่างของมนุษย์ หรือเราจะรู้สึกหวาดกลัวเมื่ออยู่ในสภาพที่เสี่ยงอันตราย เป็นต้น อารมณ์เป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ชีวิตที่สามารถถ่ายทอดให้บุคคลอื่นรับรู้ได้ เช่นเดียวกัน

ในวรรณคดีผู้แต่งจะถ่ายทอดอารมณ์สะท้อนใจจากประสบการณ์ชีวิตโดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ สื่อความรู้สึกไปยังผู้อ่าน เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกเช่นเดียวกับที่ตนเองต้องการได้ และผู้อ่านที่มี ประสบการณ์ก็สามารถวิเคราะห์ลักษณะของอารมณ์ที่ผู้แต่งถ่ายทอดออกมาได้ ก็โดยการทำความเข้าใจภาษาอันเป็นเครื่องมือที่ผู้แต่งใช้ในการสื่อสารนั่นเอง

เพลงชาनोंที่ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารสามารถวิเคราะห์คุณค่าทางอารมณ์ที่ผู้แต่งถ่ายทอดไว้ในบทเพลงได้ ดังนี้

- 1.1 ความรัก
- 1.2 ความขบขัน
- 1.3 ความเมตตากรุณา
- 1.4 ความโกรธ
- 1.5 ความทุกข์เวทนา
- 1.6 ความชิงชัง ความน่ารังเกียจ
- 1.7 ความน่าพิศวง ความประหลาดใจ
- 1.8 ความสงบ

1.1 ความรัก

เพลงชาनोंที่ส่งสารทางอารมณ์เป็นความรักมายังผู้รับมีอยู่หลายบท โดยมากเป็นการแสดงออกถึงความรักระหว่างแม่ลูกและความรักระหว่างหนุ่มสาว ความรักที่แม่มีต่อลูกมี ลักษณะละมุนละไม น่าทะนุถนอมและอบอุ่น อันเกิดจากความผูกพันทางสายเลือดระหว่างแม่ลูก เป็นความรักที่บริสุทธิ์ ส่วนความรักระหว่างหนุ่มสาวมีลักษณะเร่งเร้าและกระตุ้นความใฝ่ฝันให้จินตนาการถึงชีวิตที่งดงามและการครองรักที่อบอุ่นยั่งยืน การแสดงออกถึงความรักทั้งสองลักษณะนี้สามารถสร้างความประทับใจแก่ผู้รับได้มากที่สุดทีเดียว

ตัวอย่าง เช่น

ขวัญอ่อนเหอ	นอนให้เป็นสุข
แม่ไม่มาปลุก	อย่าลุกรบกวน
พุกหอมแม่ตั้ง	รองหลังนิ่มนวล
อย่าลุกรบกวน	ขวัญอ่อนเจ้านอนแปล

เพลงชาน้องบทนี้แสดงให้เห็นถึงความรักที่แม่มีต่อลูก โดยมีเนื้อความกล่าวถึงแม่ที่กำลังกล่อมลูกอย่างเอ็นดู ดังที่ว่า "ขวัญอ่อนเหอ นอนให้เป็นสุข" ซึ่งให้ความรู้สึกละมุนละไม ทะนุถนอม อบอุ่นและปลอดภัย อันเป็นความปรารถนาดีที่แม่มีให้ลูก การกล่าวถึงที่นอน ดังที่ว่า "พูกหมอนแม่ตั้ง รองหลังนิ่มนวล" ก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ส่งเสริมให้เห็นถึงความรักที่แม่มีต่อลูกมากยิ่งขึ้น เพลงชาน้องบทนี้จึงส่งสารทางอารมณ์ที่เป็นความรักมายังผู้รับได้อย่างน่าประทับใจ

หรือ

งามข้าเหอ	แม่ปล้ำเลี้ยงเจ้า
ทุกยามคำเช้า	แม่เฝ้าเป็นห่วง
ยามลูกเจ็บไข้	แม่ไม่บายทรวง
แม่เฝ้าเป็นห่วง	เจ้าดวงอุทัยแม่

เพลงชาน้องบทนี้ แสดงให้เห็นถึงความรักที่แม่มีต่อลูก โดยกล่าวถึงความพยายามในการเลี้ยงลูกของแม่ว่า แม่เฝ้าคอยดูแลเอาใจใส่และเป็นห่วงเป็นใยลูกตลอดเวลา โดยเฉพาะในยามที่ลูกเจ็บไข้ไม่สบายแม่จะเป็นทุกข์ด้วยความกังวลใจเป็นอย่างมาก ดังที่ว่า "แม่เฝ้าเป็นห่วง เจ้าดวงอุทัยแม่" เพลงชาน้องบทนี้จึงส่งสารทางอารมณ์เป็นความรักของแม่ที่มีต่อลูกมายังผู้รับได้อย่างน่าประทับใจเช่นเดียวกัน

หรือ

เดือนขึ้นเหอ	ขึ้นมาย้ายย้าย
เก้าปีสิบปีน้องอยู่ได้	คอยถ้าพี่ชายไปเมืองกรง
เก้าโหมสิบโหมเขามาขอ	ผมทอมไม่ตั้งหัวใจลง
คอยถ้าพี่ชายไปเมืองกรง	ใจน้องเหมือนนางเดือน

เพลงชาน้องบทนี้แสดงให้เห็นถึงความรักอย่างมั่นคงที่หญิงสาวมีให้กับชายคนรัก โดยมีเนื้อความกล่าวถึงหญิงสาวที่รอคอยการกลับมาของชายคนรักที่จากไปนานถึง "เก้าปีสิบปี" ด้วยความมั่นใจและหวังว่าเขาจะกลับมาเพื่อแต่งงานอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข แม้จะมีชายอื่น "เก้าโหมสิบโหม" หรือเก้าพวกสิบพวกมาขอเพื่อแต่งงานก็ไม่ตกลงด้วย เพราะแม้จะต้องรอคอยเป็นเวลานาน แต่ก็เป็นการรอคอยที่เปี่ยมด้วยความรักและความหวัง ดังที่ว่า "ใจน้องเหมือนนางเดือน" เพลงชาน้องบทนี้จึงส่งสารทางอารมณ์เป็นความรักมายังผู้รับได้อย่างน่าประทับใจ

หรือ

คือห้องเพอ	คือจำปาเจ็ดกลีบ
กลางคืนฟ้าใสทึบ	กลางวันฟ้าใสพานทอง
ทำพ่นนี้ ก็ร้อยที	จึงได้น้องคนนี้มาร่วมห้อง
กลางวันฟ้าใสในพานทอง	จึงได้น้องมาเรียงหมอน

เพลงชาน้องบทนี้แสดงให้เห็นถึงความรักที่ชายหนุ่มมีให้สาวคนรัก โดยผู้แต่งให้ชายหนุ่มรู้สึกว่ามีผู้หญิงที่เขารักและหมายปองจะได้เป็นคู่ครองนั้นเปรียบดังดอกจำปา และคิดว่า การได้นำดอกจำปามาเก็บไว้และดูแลอย่างทะนุถนอมถึงกับ "กลางคืนฟ้าใสทึบ" และ "กลางวันฟ้าใสในพานทอง" นั้น จะทำให้เขาได้คนที่เขารักมาเป็นคู่ครอง เพลงชาน้องบทนี้จึงถ่ายทอดอารมณ์รักมายังผู้รับได้อย่างน่าประทับใจเช่นเดียวกัน

1.2 ความขบขัน

เพลงชาน้องที่ส่งสารทางอารมณ์เป็นความขบขันมายังผู้รับ มักจะแสดงออกโดยการล้อเลียนลักษณะที่เป็นปมด้อยหรือพฤติกรรมที่น่าเกลียดของบุคคล หรือไม่ก็กล่าวถึงเรื่องอวัยวะเพศ เรื่องเพศ และเรื่องหรือสิ่งที่ชวนให้คิดแฉะไปในลักษณะสองแง่สามง่าม ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจแก่ผู้รับได้

ตัวอย่าง เช่น

ฟ้าลั่นเทอ	ลั่นมาผางผาง
ลุงเทพหัวต่าง	อยู่หว่างไม้แก่น
ฝนสาดก็ไม่สา	ฟ้าผ่าก็ไม่แคลน
อยู่หว่างไม้แก่น	ตึกเตนทำรังหยม ²

เพลงชาน้องบทนี้ถ่ายทอดอารมณ์ขันด้วยการล้อเลียน "ลุงเทพ" ซึ่งมี "หัวต่าง" ว่าถึงแม้ลุงเทพจะถูกฝนสาดหรือถูกฟ้าผ่าแต่เขาก็ไม่ได้รับรู้สักเจ็บปวดเลย การล้อเลียนลักษณะที่เป็นปมด้อยของ "ลุงเทพ" จึงสามารถสร้างอารมณ์ขันแก่ผู้รับได้อย่างน่าประทับใจ

¹ พ่นนี้ - อย่างนี้

² หยม - หยมหยาม, รกรุงรัง

หรือ

ลูกสาวเหอ	ลูกชาวบ้านตก
หัวนมเท่าครก	อกเท่าเซอบาย
ถ้าได้กับพี่	ซีเล่นต่างควาย
อกเท่าเซอบาย	ซีเล่นต่างควายถึก

เพลงชาनोंงบทนี้สร้างอารมณ์ขึ้นด้วยการล้อเลียนลักษณะของ "ลูกสาวชาวบ้านตก" คนหนึ่ง ซึ่งมีรูปร่างย้วยวงเกินงาม คือมี "หัวนมเท่าครก" และมี "อกเท่าเซอบาย" หรืออกเท่ากระเซอ ว่าไม่มีความสวยงามอยู่เลย และ "ถ้าได้กับพี่" จะ "ซีเล่นต่างควาย" การเปรียบเทียบว่า "หัวนม" ใหญ่ "เท่าครก" "อก" ใหญ่ "เท่าเซอบาย" และการจะเอาผู้หญิง "ซีเล่นต่างควาย" นั้น เป็นเรื่องที่ชวนขันเป็นอย่างมาก

หรือ

ลูกสาวเหอ	ลูกสาวชาวเรินตก
นั่งลงตั้นครก	นมยานตั้งเล้ง ¹
ป่าวปาวแลเห็นมาแต่ไกล	นึกว่าควายไทรมันแขวนตั้ง ²
นมยานตั้งเล้ง	ลูกสาวชาวเรินตก

เพลงชาनोंงบทนี้สร้างอารมณ์ขึ้นด้วยการล้อเลียนลูกสาวชาวบ้านตกคนหนึ่งว่ามี "นมยานตั้งเล้ง" หรือนมยานโตงเตง มีลักษณะเหมือน "ควาย...แขวนตั้ง" ทำให้ผู้รับเกิดจินตนาการถึงผู้หญิงที่มีทรวดทรงเกินงามอย่างชัดเจนและเกิดอารมณ์ขันได้อย่างน่าประทับใจ

หรือ

อีถ้านั้นเหอ	ว่าอีถ้านั้น
หมันมาด้วยกัน	เดินมาหยมหยาม
หน้าตาดีดี	ทีเท่าปากซาม
เดินมาหยมหยาม	ทีเท่าปากซามใหญ่

¹ ตั้งเล้ง - โตงเตง

² ตั้ง - กระตั้ง

เพลงชาน้องบทนี้สร้างอารมณ์ขึ้นด้วยการกล่าวถึงอวัยวะของผู้หญิง ดังที่ว่า "ทีเท่าปากชาม" และ "เดินมาหยมหยาม" การนำเอาอวัยวะเพศซึ่งอยู่ในที่ลับของผู้หญิงมากล่าวถึงอย่างเปิดเผยเชิงล้อเลียนเช่นนี้ไม่เป็นการลามก เพราะมีเจตนาที่จะสร้างอารมณ์ขันมากกว่าที่จะให้เกิดความอับอาย เพลงชาน้องบทนี้จึงให้อารมณ์ขันแก่ผู้รับได้อย่างน่าหัวเราะทีเดียว

1.3 ความเมตตากรุณา

เพลงชาน้องที่ส่งสารทางอารมณ์เป็นความเมตตากรุณาแม้ผู้รับมีลักษณะเป็นความปรารถนาให้ผู้ใดตกอยู่ในห้วงแห่งทุกข์ได้พ้นจากทุกข์และประสบกับความสุข โดยมากเป็นความปรารถนาของแม่ที่มีต่อลูก ความปรารถนาระหว่างหนุ่มสาวหรือความปรารถนาระหว่างสามีภรรยา

ตัวอย่าง เช่น

นอนเถิดน้องนอนเทอ	นอนให้หลับไหล
อย่าได้ตระหนกตกใจ	ทั้งในสนธยาราตรี
ความเจ็บเจ้าอย่าเข้าใกล้	ความไข้เจ้าอย่าได้มี
ทั้งในสนธยาราตรี	อย่ามีความทุกข์เลย

เพลงชาน้องบทนี้แสดงให้เห็นถึงความเมตตากรุณาที่แม่มีต่อลูก โดยมีเนื้อความกล่าวถึงการกล่อมเด็กให้นอนหลับ และภาวนาว่าอย่าให้ลูกมีความเจ็บความไข้ ขอให้มีความสุข ดังที่ว่า "อย่าให้มีทุกข์เลย" การกล่อมเด็กด้วยความทะนุถนอมและเอาใจใส่และการภาวนาให้ลูกมีความสุข เป็นการสร้างความรู้สึกเมตตากรุณาแก่จิตใจผู้รับได้อย่างน่าประทับใจ หรือ

ลูกสาวเทอ	ลูกสาวเรินตื่นสุด
ตัวขาวส่าอย่างดอกพุด	นางแม่หวังไว้ให้โนรา
น้ำขุ่นไมให้ลูกอาบ	แบ่งหยาบไมให้ลูกทา
นางแม่หวังไว้ให้โนรา	ต่อไตอีมาขอ

เพลงชาน้องบทนี้แสดงให้เห็นถึงความเมตตากรุณาที่แม่มีต่อลูก โดยการกล่าวถึง "ลูกสาว" ซึ่งแม่เลี้ยงดูด้วยความทะนุถนอมและห่วงหาอาบเป็นอย่างมาก ดังที่ว่า "นางแม่ห่วงไว้ให้โนรา" "น้ำซันไม่ให้ลูกอาบ" และ "เบี่ยงหยาบไม่ให้ลูกทา" การหวงลูกสาวไว้ให้โนราห์เป็นค่านิยมของคนใต้สมัยอดีตที่เชื่อว่าจะทำให้ลูกสาวอยู่สุขสบายมีหน้ามีตาในสังคม ซึ่งเป็นความปรารถนาดีของแม่ที่มีต่อลูก และการทะนุถนอมลูกด้วยการที่ "น้ำซันไม่ให้ลูกอาบ" และ "เบี่ยงหยาบไม่ให้ลูกทา" ก็แสดงให้เห็นถึงความปรารถนาดีของแม่ที่มีต่อลูก เพื่อให้ลูกได้มีชีวิตที่ดีงามในอนาคต เพลงชาน้องบทนี้จึงส่งสารทางอารมณ์เป็นความเมตตากรุณาไปยังผู้รับได้อย่างน่าประทับใจ

หรือ

ยามเย็นเทอ	หวันเย็นมาย่ำย่ำ
น้องห่มผ้าสีดอกคำ	ไปตักน้ำรดยา
ถ้าพี่ได้เป็นฝน	จะตกลงให้น้องสักสองสามท่า
ตกลงมารดยา	ให้เย็นทั้งนวลน้อง

เพลงชาน้องบทนี้แสดงให้เห็นถึงความเมตตากรุณาที่ชายหนุ่มมีต่อหญิงสาว โดยการกล่าวถึงผู้หญิงที่เหน็ดเหนื่อยและลำบากในการตักน้ำรดต้นยาสูบ เพราะฝนไม่ตก และให้ฝ่ายชายรำพึงรำพันว่าถ้าเขาเป็นฝนได้จะตกลงมาสัก "สองสามท่า" เพื่อให้ความชุ่มชื้นแก่ต้นยา และ "ให้เย็นทั้งนวลน้อง" ด้วย ความต้องการของชายหนุ่มที่จะให้หญิงสาวที่เขารักไม่ต้องลำบากและเหน็ดเหนื่อย และความคิดของเขาที่อยากจะเป็นฝนและตกลงมาให้ความชุ่มชื้นแก่ต้นยาและให้ความชุ่มชื้นแก่หญิงสาวที่เขารัก สามารถสร้างความรู้สึกเมตตาสงสารแก่ผู้รับให้คล้อยตามได้

หรือ

คือน้องเทอ	คือนางนกแก้ว
บินไปตามผัวรัก	เวทนาหว่าหว่า
ทำหรือละเพื่อนเทอ	เราเกิดมามีกรรม
เวทนาหว่าหว่า	เป็นกรรมนางนกแก้ว

เพลงชาน้องบทนี้ส่งสารทางอารมณ์เป็นความเมตตาสงสาร โดยกำหนดให้ "นางนกแก้ว" แทนผู้หญิงที่ต้องตามหาสามีอย่างน่าเวทนา ซึ่งไม่รู้ว่าจะได้พบสามีหรือไม่ การใช้คำว่า "บิน" ซึ่งเป็นกริยาของนก หมายถึงการร่อนไปหรือการเที่ยวไป มาใช้ให้เป็นการกระทำของผู้หญิงที่ต้องเดินทางตามหาสามี ทำให้เกิดความรู้สึกสงสารและอยากจะทำใจช่วยให้เธอได้พบกับสามีของเธอโดยเร็ว

1.4 ความโกรธ

เพลงชาน้องที่ส่งสารทางอารมณ์เป็นความโกรธมายังผู้รับมีน้อยบทและไม่ค่อยจะเด่นชัดนัก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าอารมณ์โกรธเป็นสารที่ไม่เอื้อต่อประโยชน์ของเพลงชาน้องที่ใช้เพื่อกล่อมเด็กและใช้เพื่อร้องโต้ตอบหรือเกี่ยวพาราสี แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีเพลงชาน้องบางบทที่แสดงให้เห็นถึงอารมณ์โกรธ

ตัวอย่าง เช่น

ลมพัดเหอ	พัดมารวยรวยฉวยทางตก
น้องแค้นเหลือแค้นด้วยพี่ยา	ไม่ได้ไปแก้วจากกับพี่ชาย
น้องแค้นเหลือแค้นเมื่อคราวนี้	สักสองสามปียังไม่หาย
น้องไม่เป็นน้อยของพี่ชาย	เชื่อบปากน้องไว้ก่อน

เพลงชาน้องบทนี้แสดงให้เห็นถึงอารมณ์โกรธของผู้หญิงที่ถูกผู้ชายซึ่งเธอรู้ว่ามีการยาอยู่แล้วมาเกี่ยว ดังที่ว่า “น้องแค้นเหลือแค้นด้วยพี่ยา... สักสองสามปียังไม่หาย” และเธอยังยืนยันอีกว่า “น้องไม่เป็นน้อยของพี่ชาย” อย่างเด็ดขาด เพลงชาน้องบทนี้จึงถ่ายทอดอารมณ์โกรธมายังผู้รับได้อย่างน่าประทับใจ

หรือ

คือน้องเหอ	คือนางต้นขามโน้ม
ลูกอี๊ดดัดหัวฟ่อม	ร้องเรือชาแก่ชาย
แลมันได้ที่ไหน	มันไม่รู้จักอายุ
ร้องเรือชาแก่ชาย	ความอายไม่มีเหลย

เพลงชาน้องบทนี้มีเนื้อความแสดงถึงความโกรธด้วยการบริภาษผู้หญิงที่ “ร้องเรือชาแก่ชาย” ว่าเป็นเรื่องที่น่าเกลียด เพราะเท่ากับเป็นการเชื้อเชิญหรือให้ทำผู้ชายให้มารักด้วย ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่น่าชิงชังรังเกียจสำหรับผู้หญิงที่ปฏิบัติเช่นนั้น การใช้คำว่า “ลูกอี๊ดดัดหัวฟ่อม” เป็นคำบริภาษ สามารถสร้างความเข้มข้นทางอารมณ์ให้ผู้รับรู้สึกโกรธเคืองไปด้วยได้น่าประทับใจ

หรือ

ตัดหัวเหอ	น้องตัดหัวแล้วตัดหัวลาว
ตัดหัวเมื่อกินข้าว	ตัดหัวเมื่อเข้านอน
ตัดหัวเมื่อปูลาด	น้องตัดหัวลาวเมื่อยัดหมอน
ตัดหัวร้อยท่อน	ทำให้น้องอวารณ์ใจ

เพลงชาน้องบทนี้แสดงให้เห็นความโกรธของผู้หญิงที่มีต่อคนที่ทำให้เธอเสียใจ โดยใช้คำพหูพจน์ว่า "ตัดหัว" เป็นคำซ้ำ เพื่อแสดงให้เห็นว่าความโกรธที่เธอมีนั้นมากกว่าที่จะทำให้หายลงได้ ดังที่ว่า "น้องตัดหัวแล้วตัดหัวลาว"...และ "ตัดหัวร้อยท่อน" ซึ่งทำให้ผู้รับรู้สึกคล้อยตามได้อย่างน่าประทับใจ

หรือ

ตัดหัวเหอ	มึงอย่าห่วงเห็บเพล่า ¹ ชาลัน
ตัดหัวมึงแหละไ้บ้านลัน	มึงมาเกี่ยวลูกสาวชาวบ้านนี้
ข้าขอถามสักคำ	บ้านตัวไม่หญิงแล้วหรือพี่
มึงมาเกี่ยวลูกสาวชาวบ้านนี้	โหมพี่เขาร่าพิง

เพลงชาน้องบทนี้แสดงให้เห็นถึงความโกรธ โดยมีเนื้อความบริภาษผู้ชายที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงบ้านไกล ในอดีตผู้หญิงไม่ยินดีที่จะให้ผู้ชายที่อยู่ไกลมาเกี่ยว ฉะนั้น เมื่อมีผู้ชายที่อยู่ไกลมาเกี่ยว พ่อแม่ของผู้หญิงหรือผู้หญิงเองจะไม่ค่อยพอใจและจะโกรธเคือง ดังที่ว่า "ตัดหัวมึงแหละไ้บ้านลัน มึงมาเกี่ยวลูกสาวชาวบ้านนี้"

1.5 ความทุกข์เวทนา

เพลงชาน้องที่ส่งสารทางอารมณ์เป็นความทุกข์เวทนามายังผู้รับ มักจะมีเนื้อหาแสดงให้เห็นถึงความทุกข์ที่เกิดจากการได้รับอันตราย ความกลัว ความกังวล ความห่วงหาอาหาร เช่น ความทุกข์ของบุคคลที่ได้รับภัยพิบัติจากธรรมชาติ ความทุกข์ของผู้หญิงที่ยังไม่ได้แต่งงานหรือแต่งงานกับคนที่สังคมไม่ยอมรับ ความทุกข์ของภรรยาที่สามีไกลห่าง ความทุกข์ของหนุ่มสาวที่ห่างไกลคนรัก

¹ เห็บเพล่า - กางเกง

ตัวอย่าง เช่น

คือห้องหอ	คือน้ำท่วมรากโกงกาง
ไหลท่วมห้วยท่วมบาง	ท่วมชาวบ้านปากนัง
เซ็ดหน้าห้องลิมเสียด	เมียดโลกลิมสั่ง
ไหลท่วมชาวปากนัง	ลิมสั่งโลกเมียดเสียด

เพลงชาน้องบทนี้ แสดงให้เห็นถึงความทุกข์เขวทนาของชาวบ้านปากนังที่ถูกน้ำท่วมทำให้เสียชีวิต โดยกล่าวถึงความรุนแรงของน้ำที่ "ไหลท่วมห้วยท่วมบาง ท่วมชาวบ้านปากนัง" จนชาวบ้านหลายคนต้องเสียชีวิตไป ไม่นานที่จะได้เตรียมตัวเพื่อหนีเอาตัวรอดแต่อย่างใด ดังที่ว่า "เซ็ดหน้าห้องลิมเสียด เมียดโลกลิมสั่ง" นับเป็นความโหดร้ายรุนแรงและสร้างความสูญเสียแก่ชีวิตอย่างน่าสลดใจ เพลงชาน้องบทนี้จึงส่งความรู้สึกทุกขเวทนามายังผู้รับได้อย่างน่าเศร้าใจ

หรือ

พี่ไปหอ	ไม่เซ่เท่าใดพี่กลับมา
นางอยู่หลังนั่งคอยถ้า	แเลยามถามหาพ่อหน้าเฝ้า
ยามหนึ่งบอกว่ามาบก	ยามหนึ่งบอกว่ามาเรือใหญ่
แเลยามถามหาพ่อหน้าเฝ้า	ต่อได้อีมาถึง

เพลงชาน้องบทนี้แสดงให้เห็นถึงความทุกข์อันเนื่องมาจากการพลัดพราก โดยมีเนื้อความกล่าวถึงการจากไปไกลของสามีและการรอคอยของภรรยา การจากไปไกลยอมทำให้ผู้ที่จากไปรู้สึกเป็นทวงและอาลัยคนที่อยู่ข้างหลังโดยเฉพาะคนรัก การรอคอยยอมทำให้ผู้รอคอยกังวลและถวิลหา การพลัดพรากจึงเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นทุกข์

หรือ

ฟ้าลั่นเหอ	ลั่นมาโครมโครม
พี่ไปเสียดไกลโคม	โครเหลยอยู่โคมนางสาวน้อย
โกชันสนั่นแจ้ว	โกลิ่งแล้วแมยยอดสร้อย
โครเหลยอยู่โคมนางสาวน้อย	ยอดสร้อยโหยหายพายน้ำตา

เพลงชาน้องบทนี้แสดงให้เห็นถึงความทุกข์ของภรรยาที่สามีจะจากไปไกลและเธอต้องอยู่คนเดียว ดังที่ว่า "ฟ้าลั่นเสียดไกลโคม โครเหลยจะอยู่โคมนางสาวน้อย" ภรรยาซึ่งจะต้องอยู่

โดดเดี่ยวเดียวดายจึงมีความวิ๊วเหว่เศร้าใจ เพราะจะไม่ได้อยู่ด้วยกันอย่างอบอุ่นเช่นเคย เสียงของ "ไก่ขันสนั่นแจ้ว" และ เวลาเมื่อ "ใกล้รุ่ง" ย่อมย้ำความรู้สึกของเธอให้คิดถึงการจากไปของสามีมากยิ่งขึ้น จึงต้อง "โหยหายพายน้ำตา" หรือร้องไห้ด้วยความอาวรณ์ ซึ่งเป็นอาการของคนที่ตกอยู่ในภาวะทุกข์หนัก เพลงชาน้องบทนี้จึงมีพลังสามารถโน้มน้าวให้ผู้รับรู้สึกเป็นทุกข์คล้ายตามไปด้วยได้อย่างน่าเห็นใจ

หรือ

สุดจิตสุดใจเหอ	ร้องไห้ทำใครหัวใจห้อย
คิดถึงโฉมปรางนางสาวน้อย	ปานนี้นั่งคอยห้อยอาลัย
นึกถึงนกกระทาตร้อง	คำนี้ถึงน้องทุกช่องไพร
ปานนี้นั่งคอยห้อยอาลัย	ครวญคร่ำรำไรอยู่

เพลงชาน้องบทนี้แสดงให้เห็นถึงความทุกข์ของชายที่รอคอยและคิดถึงคนรัก การใช้คำว่า "สุดจิตสุดใจ" เป็นคำขึ้นต้นบทเพลง เน้นให้เห็นว่าความรู้สึกคิดถึงของผู้ชายที่มีต่อคนรักของเขานั้นเป็นการคิดถึงอย่างสุดซึ้ง ดังที่ว่า "ร้องไห้ทำใครหัวใจห้อย" และ "คิดถึงโฉมปรางนางสาวน้อย ปานนี้นั่งคอยห้อยอาลัย" และสิ่งที่เข้ามาเสริมให้ความรู้สึกเป็นทุกข์ทวีมากยิ่งขึ้น คือการ "นึกถึงนกกระทาตร้อง" จนทำให้เขา "คำนี้ถึงน้องทุกช่องไพร" โดยที่เขาคิดว่าคนรักของเขา ก็ "ครวญคร่ำรำไรอยู่" เช่นกัน เพลงชาน้องบทนี้จึงทำให้ผู้รับรู้สึกเศร้าใจและเป็นทุกข์ไปด้วย

1.6 ความชิงชัง ความน่ารังเกียจ

เพลงชาน้องที่ส่งสารทางอารมณ์เป็นความชิงชังหรือความน่ารังเกียจมีอยู่หลายบท ซึ่งเป็นความรู้สึกที่เกิดจากประสบการณ์ต่าง ๆ กัน เป็นต้นว่า เกิดจากพฤติกรรมหรือลักษณะที่บกพร่องหรือความประพฤติน่าพิชิตทำนองกรรมของบุคคล

ตัวอย่าง เช่น

ลมพัดเหอ	พัดเอาใบชิง
เข่านั่นหน้าเหมือนลิง	มาชิงผิวเขา
เจ้าผิวมาร้องดำ	น้ำตาเพราเพรา
มาชิงผิวเขา	ร้องแล้วไม่รู้อาย

เพลงชาน้องบทนี้แสดงให้เห็นความชิงชัง ความรังเกียจผู้หญิงที่แย่งสามีคนอื่น โดยเปรียบผู้หญิงที่ประพฤติดังกล่าวว่า "เด๋อนั้นหน้าเหมือนลิง" และ ให้เธอแสดงอาการ "ชิง" สามีคนอื่น แสดงให้เห็นพฤติกรรมที่น่าชิงชังรังเกียจของเธอ และยิ่งย่ำว่า "เจ้าผัวมาร้องตำ น้ำตาเพราะเพราะ" แต่เธอก็ "ร้องแล้วไม่รู้อาย" ยิ่งทำให้เห็นความน่าชิงชังรังเกียจชัดเจนขึ้นเพลงชาน้องบทนี้จึงมีพลังสามารถสร้างความรู้สึกรังเกียจชัง รังเกียจได้อย่างน่าสะเทือนใจ

หรือ

ลูกสาวเหอ	ลูกชาวบ้านดิน
เดินไม่แลดิน	เหยียบบลูกโกโก้
หน่วยตาสองหน่วย	หว่างอีเงยแลโซ่
เหยียบบลูกโกโก้	แลโซ่ไม่วางตา

เพลงชาน้องบทนี้แสดงให้เห็นถึงความชิงชัง ความรังเกียจผู้หญิงที่มีกิริยาไม่นิ่มนวล และไม่สำรวม คือ เดินไม่ระมัดระวังและตามองดูผู้ชายที่เป็นคู่ ดังที่ว่า "เดินไม่แลดิน" จนเธอ "เหยียบบลูกโกโก้" ซึ่งเป็นกิริยาหรือการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมสำหรับผู้หญิงตามค่านิยมของชาวไทยภาคใต้สมัยก่อน และยิ่ง "หน่วยตาทั้งสองหน่วย" คือตาทั้งสองข้างของเธอ "หว่างอีเงยแลโซ่" คือมัวแต่พะงืดดูผู้ชายอีกด้วยแล้ว ยิ่งย่ำให้เห็นถึงผู้หญิงที่มีกิริยาน่าชิงชังรังเกียจมากยิ่งขึ้น เพลงชาน้องบทนี้จึงให้ความรู้สึกรังเกียจชังรังเกียจเป็นประสบการณ์ทางอารมณ์ได้อย่างน่าประทับใจ

หรือ

ต้นขี้เหล็กเหอ	ต้นขี้เหล็ก
คนแก่ทำเด็ก	ลงโรงสองทอน
ครั้งหนึ่งถือสอบหมาก	อีกครั้งหนึ่งถือบอกย่น
ลงโรงสองทอน	คนเด๋อมันทำเด็ก

เพลงชาน้องบทนี้มีเนื้อความบริภาษผู้ใหญ่ที่ปฏิบัติตนเสมือนเด็กและคิดจะแต่งงานสองครั้ง ซึ่งให้ความรู้สึกรังเกียจชังรังเกียจในการคิดและการกระทำของผู้ใหญ่อีกด้วย โดยแสดงน้ำเสียงเสียดสีประชดประชันด้วยการกล่าวว่ "ครั้งหนึ่งถือสอบหมาก" คือ การแต่งงานครั้งแรก

¹ โฝ้ - ผู้

เมื่อยังเป็นหนุ่มสาวอยู่นั้นถือพานหมาก ซึ่งก็เป็นไปตามประเพณีนิยมและน่าชื่นชม แต่ "อีกครั้งหนึ่งถือบอถน" คือการแต่งงานครั้งที่สองเมื่อแก่จนต้องตะบันหมากกินแล้วนั้น เป็นเรื่องที่น่าขันและน่าละอายยิ่ง เพลงชาน้องบพนี้จึงให้ความรู้สึกซึ่งซึ้งรังเกียจเป็นประสบการณ์ทางอารมณ์ได้อย่างน่าประทับใจ

หรือ

คือน้องเทอ	คือพี่ราวทางโคน
หญิงนี้ใจโจร	เล่นซู้สองฝ่าย
ซู้ใหม่ซู้เก่า	ซู้เทอมันแทงกันตาย
เล่นซู้สองฝ่าย	ยอน ¹ ชายให้แทงกัน

เพลงชาน้องบพนี้ส่งสารทางอารมณ์อย่างรุนแรงมายังผู้รับ โดยกล่าวถึงพฤติกรรมของผู้หญิงที่มี "ใจโจร" คือใจชั่วช้าเลวทราม เพราะ "เล่นซู้สองฝ่าย" คือ การคบซู้ผู้ชายสองคนในขณะเดียวกัน จนทำให้ "ซู้ใหม่ซู้เก่า...แทงกันตาย" คือฆ่ากันตายนั่นเอง การเล่นซู้ผู้ชายของผู้หญิงเป็นพฤติกรรมที่น่าซึ้งซึ้งรังเกียจและน่าประหลาดเป็นอย่างยิ่ง ส่วนการฆ่ากันตายระหว่างซู้ทั้งสองของเธอก็สยดสยองพอ ๆ กัน เพลงชาน้องบพนี้จึงโดดเด่นด้วยความรู้สึกซึ่งซึ้งรังเกียจของผู้หญิงที่เล่นซู้ผู้ชายและความรู้สึกเศร้าสลดหดหู่ใจไปกับเหตุการณ์ฆ่ากันตายอันเนื่องมาจากพฤติกรรมของเธอ

1.7 ความน่าพิศวง ความประหลาดใจ

เพลงชาน้องที่ส่งสารทางอารมณ์เป็นความน่าพิศวง ความประหลาดใจนั้น ส่วนมากเป็นความรู้สึกพิศวงหรือประหลาดใจในความฝัน หรือไม่ก็เป็นความรู้สึกพิศวงหรือประหลาดใจในปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ตื่นตาตื่นใจ

¹ ยอน - ยุยง

ตัวอย่าง เช่น

นอนวันเหอ	นอนฝันเห็นหลาก
ฝันเห็นพญานาค	ปิดปากตุเมือง
ฝันเห็นแก้วข้า	ขี่ม้าทรงเครื่อง
ปิดปากตุเมือง	น้ำไหลถึงภูเขา

เพลงชาनोंงบหนี่ส่งสารทางอารมณ์และสารทางความคิดมายังผู้รับอย่างเด่นชัด กล่าวคือ เพลงชาनोंงบหนี่ให้ความรู้สึกประหลาดใจในความฝัน ดังที่ว่า “ฝันเห็นพญานาค” “ฝันเห็นแก้วข้า ขี่ม้าทรงเครื่อง” และฝันเห็น “น้ำไหลถึงภู” ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อในการฝัน ดังกล่าวว่า จะได้พบคู่ครองและต่อสูชีวิตไปด้วยกันอย่างมีความสุข เพลงชาनोंงบหนี่จึงนอกจากจะให้ความรู้สึกน่าพิศวงเป็นประสบการณ์ทางอารมณ์แล้ว ยังให้ความรู้เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องความฝันเป็นประสบการณ์ทางความคิดด้วย

หรือ

เดือนดาวเหอ	แววาวเสี่ยลั่นหั่งทองฟ้า
ดาวเข็ดดาวเหรา	ดาวแอกแพกฟ้าหั่งดาวไถ
ดาวไทรมาพวยพุ่ง	ดาวหอมมันรุ่งอยู่สี่ไส
ดาวแอกแพกฟ้าหั่งดาวไถ	ดาวไทรมาพวยพุ่ง

เพลงชาनोंงบหนี่ส่งสารทางอารมณ์เป็นความพิศวง ความประหลาดใจมายังผู้รับ โดยแสดงให้เห็นถึงความมั่งคั่งมั่งมีและการตาของ “ดาวเดือน” ที่ลอยดาศะดินและส่องแสง “แววาวเสี่ยลั่นหั่งทองฟ้า” ซึ่งนอกจากผู้รับจะนึกเห็นแสงระยิบระยับของหมู่ดาวต่าง ๆ แล้ว ยังสร้างความตื่นตาตื่นใจให้ผู้รับใคร่ที่จะรู้ว่า “ดาวไทร(อะไร)มาพวยพุ่ง” อีกด้วย ทั้งนี้เพราะความ “รุ่ง” และ “สี่ไส” ของดวงดาวต่าง ๆ นั้น เป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติที่น่าพิศวงเป็นอย่างนัก

1.8 ความสงบ

เพลงชาनोंงที่ส่งสารทางอารมณ์เป็นความสงบมายังผู้รับมีน้อยบท ที่ปรากฏมักเป็นอารมณ์ที่เด็กรู้สึกเมื่อแม่ก่อก้อมให้นอนหลับ โดยเฉพาะบทเพลงที่กล่าวถึงการช้ก่อก้อมให้เด็กนอนหลับ

ตัวอย่าง เช่น

นอนเถิดเหอ	นอนให้หลับดี
แม่ชื่อทั้งสี่	มาช่วยพิทักษ์รักษา
อาบน้ำป้อนข้าว	รักษาเจ้าทุกเวลา
มาช่วยพิทักษ์รักษา	เด็กอ่อนนอนในเปล

เพลงชาน้องบทนี้ส่งสารทางอารมณ์เป็นความสงบและสารทางความคิดเป็นความรู้เกี่ยวกับความเชื่อมายังผู้รับ สารทางอารมณ์ที่เป็นความสงบเกิดจากความรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัยที่เด็กได้รับเมื่อยามที่แม่ซบกล่อมให้นอนหลับ ด้วยถ้อยคำที่อบอุ่นว่า “นอนเถิดเหอ นอนให้หลับดี” เพราะมี “แม่ชื่อทั้งสี่” ได้แก่ ผุด ผัด พุด พัด ซึ่งเชื่อกันว่า “แม่ชื่อทั้งสี่” นี้เป็นเทวดาประจำทารกที่ “มาช่วยพิทักษ์รักษา” ไม่ให้เด็กมีความเจ็บไข้ได้ป่วยและมีแต่ความสุข นอกจากนี้การกล่าวถึงการ “อาบน้ำป้อนข้าว” และ การ “รักษาเจ้าทุกเวลา” เป็นความเอาใจใส่ที่แม่มีให้ลูก ย่อมสร้างความรู้สึกอบอุ่นให้เด็กนอนหลับอย่างสนิท เพลงชาน้องบทนี้สามารถสร้างความอบอุ่นใจแก่เด็กได้เป็นอย่างมาก และแม้ว่าเด็กจะไม่อาจเข้าใจความหมายในบทเพลงได้ แต่เด็กก็อาจมีความสุขไปกับเสียงกล่อมของแม่จนเคลิบเคลิ้มและหลับไปได้

หรือ

ขวัญอ่อนเหอ	นอนให้เป็นสุข
แม่ไม่มาปลุก	อย่าลุกรบกวน
พูกหมอนแม่ตั้ง	รองหลังนิ่มนวล
อย่าลุกรบกวน	ขวัญอ่อนเจ้านอนเปล

เพลงชาน้องบทนี้นอกจากจะส่งสารทางอารมณ์เป็นความรักแล้ว ยังส่งสารทางอารมณ์เป็นความสงบมายังผู้รับด้วย ผู้รับซึ่งเป็นเด็กย่อมจะรู้สึกอบอุ่นและมีความสุขที่แม่กล่อมให้นอนหลับ ผู้แต่งใช้คำว่า “ขวัญอ่อน” แทนเด็ก เพื่อสร้างความรู้สึกละมุนละไมแก่เด็ก ก่อนที่จะกล่าวต่อเป็นเชิงคำขอร้องอย่างทะนุถนอมว่า “นอนให้เป็นสุข” และถ้า “แม่ไม่มาปลุก อย่าลุกรบกวน” การกล่าวถึง “พูกหมอนแม่ตั้ง รองหลังนิ่มนวล” เป็นอีกสภาวะหนึ่งที่จะทำให้เด็กมีความรู้สึกอบอุ่นและนอนหลับสนิท โดยไม่กังวลหรือตื่นตระหนกตกใจ เพลงชาน้องบทนี้จึงให้ความรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัยเป็นความรู้สึกดี ๆ ที่จะนำไปสู่ความสงบได้

2. คุณค่าทางความคิด

ความคิดเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องด้วยความรู้สึกภายหลังจากที่ประสาทสัมผัสรับรู้สิ่งเร้าผ่านกระบวนการทำงานของจิต ความคิดมีลักษณะเป็นเหตุเป็นผลและสามารถแสดงให้ผู้อื่นรับรู้ได้ ความคิดของบุคคลอาจเกิดจากธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ และ/หรือการได้รับอิทธิพลจากสังคม ในงานสร้างสรรค์ทางวรรณศิลป์โดยเฉพาะในยุคที่มีความเจริญทางวัฒนธรรม เนื้อหาทางความคิดของบทประพันธ์มักจะแสดงให้เห็นความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์อย่างลึกซึ้ง พร้อมกับการตีความด้วยโลกทรรศน์ของบุคคลและสังคมที่สามารถแสดงคุณค่าของชีวิตที่จะเป็นเครื่องค้ำจุนสังคมให้ดำรงอยู่อย่างสันติสุข

เพลงชาनों่งเป็นงานสร้างสรรค์ที่มีเนื้อหาทางความคิด แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์และค่านิยมของสังคม ซึ่งนอกจากจะมีคุณค่าในการให้ประสบการณ์ทางอารมณ์แล้ว ยังมีคุณค่าในการให้ประสบการณ์ทางความคิดด้วย เพลงชาनों่งจึงเป็นเสมือนเครื่องดำรงคุณค่าของความเป็นมนุษย์และสังคมไว้ จัดเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

คุณค่าทางความคิดจากเพลงชาनों่งวิเคราะห์ได้ ดังนี้

- 2.1 พ่อแม่เป็นผู้มีพระคุณต่อลูก
- 2.2 ธรรมชาติมีความยิ่งใหญ่ที่มนุษย์จะต้องให้ความเคารพยำเกรง
- 2.3 ผลกรรมเป็นสิ่งที่กำหนดชีวิต
- 2.4 การทำความดีละเว้นความชั่วเป็นคุณค่าของชีวิต
- 2.5 ชีวิตที่มีคุณค่าต้องยึดมั่นในคุณธรรม
- 2.6 การศึกษาหาความรู้เป็นคุณค่าของชีวิต
- 2.7 การแต่งงานเพื่อสร้างครอบครัวเป็นคุณค่าของชีวิต
- 2.8 ศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรมมีคุณค่าและความสำคัญต่อชีวิต

2.1 พ่อแม่เป็นผู้ที่มีพระคุณต่อลูก

เพลงซาบซึ้งที่ส่งสารทางความคิดพ่อแม่เป็นผู้ที่มีพระคุณต่อลูก วิเคราะห์ได้จากบทเพลงที่มีเนื้อหาแสดงให้เห็นว่าลูกจะต้องเชื่อฟังพ่อแม่ เพราะพ่อแม่เป็นผู้ให้กำเนิดและเป็นผู้ที่ผ่านมาโลกและชีวิตมาก่อน คำอบรมสั่งสอนของพ่อแม่เป็นประสบการณ์ชีวิตที่ลูกจะต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตาม การเชื่อฟังและการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ นั่นถือว่าการเคารพพ่อแม่ที่บุคคลจะต้องยึดมั่นไว้

ตัวอย่าง เช่น

นกลูกชุกชุกข้าวเทอ	นกลูกปล้ำมันขันกันจ้อแจ
ลูกไม่ฟังคำพ่อแม่	จะดีสักแค่ไหน
ได้แขกเอาแขก	ได้ไทยเอาไทย
จะดีสักแค่ไหน	ลูกไม่ตามคำพ่อแม่

เพลงซาบซึ้งบทนี้ส่งสารทางความคิดว่าการเคารพพ่อแม่เป็นคุณค่าของชีวิต โดยมีเนื้อความกล่าวตำหนิลูกที่ไม่เชื่อฟังคำพ่อแม่ ดังที่ว่า "ลูกไม่ฟังคำพ่อแม่ จะดีสักแค่ไหน" และ "ได้แขกเอาแขก ได้ไทยเอาไทย" ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การที่ลูกไม่เชื่อฟังพ่อแม่และไม่รักษาวลสงวนตัวนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดี ลูกที่ดีจะต้องเชื่อฟังพ่อแม่และต้องรักษาวลสงวนตัว

หรือ

นกลูกปล้ำเทอ	เข้าเข้ามาร้องกันจ้อแจ
ลูกไม่ฟังพ่อแม่	จะอยู่ที่ไหน
จะอยู่บ้านไกล	หรือว่าจะย้ายไปบ้านไกล
จะอยู่ที่ไหน	ลูกไม่ได้ฟังแม่

เพลงซาบซึ้งบทนี้ส่งสารทางความคิดว่าการเคารพพ่อแม่เป็นคุณค่าของชีวิตเช่นกัน โดยมีเนื้อความเสียดสีลูกที่ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ ดังที่ว่า "ลูกไม่ฟังคำพ่อแม่ จะอยู่ที่ไหน" และ "จะอยู่บ้านไกล หรือว่าจะย้ายไปบ้านไกล" ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการที่ลูกไม่เชื่อฟังพ่อแม่ นั้นไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็ไม่ดีและจะได้รับการตำหนิตีเตียนจากสังคม

2.2 ธรรมชาติมีความยิ่งใหญ่และมนุษย์ต้องให้ความเคารพยำเกรง

เพลงชาनोंที่ส่งสารทางความคิดว่าธรรมชาติมีความยิ่งใหญ่และมนุษย์ต้องให้ความเคารพยำเกรง วิเคราะห์ได้จากบทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อในปรากฏการณ์ทางธรรมชาติบางอย่าง และจากบทเพลงที่มีเนื้อหาแสดงให้เห็นถึงความโหดร้ายจากธรรมชาติ

ตัวอย่าง เช่น

นอนเถิดเหอ	นอนให้หลับดี
แม่ชื่อหังสี่	มาช่วยพิทักษ์รักษา
อาบน้ำป้อนข้าว	รักษาเจ้าทุกเวลา
มาช่วยพิทักษ์รักษา	เด็กอ่อนในเปล

เพลงชาनोंบทนี้ส่งสารทางความคิดว่าธรรมชาติเป็นสิ่งที่มนุษย์จะต้องให้ความเคารพ โดยมีเนื้อความกล่าวถึงการอ้างเอาเทวดาประจำธาตุทั้งสี่ให้มาคุ้มครองทารกให้มีความสุข ดังที่ว่า “แม่ชื่อหังสี่ มาช่วยพิทักษ์รักษา” ตามความเชื่อเดิม “แม่ชื่อหังสี่” เป็นเทวดาประจำตัวทารกทั้งสี่ คือ ผุด ผัด พุด พัดณ์ หมายถึง เทพเจ้าประจำธาตุทั้งสี่ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ นั่นเอง ความเชื่อในเรื่องนี้สามารถเชื่อมโยงถึงการให้ความเคารพในธรรมชาติได้ แม้ว่าผู้แต่งจะไม่ได้กล่าวตรงไปตรงมาว่าให้เชื่อในความคิดนี้ แต่การอ้างเอา “แม่ชื่อหังสี่” หรือเทพเจ้าดังกล่าวนี้ ให้มาคุ้มครองทารกนั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่าธรรมชาตินั้นมีคุณค่าและความสำคัญที่บุคคลจะต้องให้ความเคารพอยู่แล้ว

หรือ

เดือนขึ้นเหอ	ขึ้นมาเทียมปลายหมากขवाद
ราหูมานั่งอาจ	ร้องจับแต่พระจันทร์
ลางบ้านเขาย่าฆ้อง	ลางบ้านเขาร้องเอาแม่ขัน
ราหูบังอาจร้องจับจันทร์	เสียงดังสนั่นในเวหา

เพลงชาनोंบทนี้ส่งสารทางความคิดว่าธรรมชาติเป็นสิ่งที่มีความยิ่งใหญ่และจะต้องให้ความเคารพ โดยมีเนื้อความกล่าวถึงการเกิดจันทร์ปราคาและการแสดงออกตามความเชื่อที่มีต่อปรากฏการณ์นี้ ดังที่ว่า “ลางบ้านเขาย่าฆ้อง ลางบ้านเขาร้องเอาแม่ขัน” นั้น แสดงให้เห็นว่าธรรมชาติมีความยิ่งใหญ่และจะต้องให้ความเคารพ แม้ว่าความคิดนี้จะแสดงออกผ่านความเชื่อในเรื่องผีลาง วิญญาณ แต่ก็ยังสามารถเชื่อมโยงถึงธรรมชาติได้

2.3 ผลกรรมเป็นสิ่งที่กำหนดชีวิต

เพลงชาनोंที่ส่งสารทางความคิดว่ากรรมเป็นสิ่งที่กำหนดชีวิต วิเคราะห์ได้จากบทเพลงที่มีเนื้อหาแสดงให้เห็นถึงการรำพึงกรรมและการกล่าวโทษกรรม ความเชื่อนี้แสดงให้เห็นถึงความคิดที่ว่ากรรมที่บุคคลกระทำในอดีตจะส่งผลต่อชีวิตในปัจจุบัน

ตัวอย่าง เช่น

ปลุกรักเทอ	ปลุกไว้วันจันทร์
เวรกรรมใดหลายตามมาทัน	รักกันไม่ได้ยูเซย
รักแก้วไม่ได้แก้ว	กรรมของเราแล้วนอกละเอ่ย
รักกันไม่ได้ยูเซย	อกเอ๋ยพื้มีกรรม

เพลงชาनोंบทนี้ส่งสารทางความคิดเรื่องการเชื่อในกฎแห่งกรรมว่าผลของการกระทำที่ผ่านมาย่อมจะกำหนดชีวิตปัจจุบัน โดยมีเนื้อความกล่าวโทษ "เวรกรรม" ว่าเป็นเหตุให้ความรักไม่สมหวัง ดังที่ว่า "เวรกรรมใดหลายตามมาทัน รักกันไม่ได้ยูเซย" การตัดพ้อต่อว่าต่อชะตากรรมของชีวิตเช่นนี้ นอกจากจะสะท้อนให้เห็นว่าเมื่อบุคคลไม่สามารถกำหนดชีวิตให้เป็นไปตามที่ต้องการได้ก็มักจะโทษกรรมเก่าแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับในผลของการกระทำที่ผ่านมาด้วย นั่นก็คือการเชื่อในกฎแห่งกรรมนั่นเอง

หรือ

กรรมเทอ	กรรมกรรม
บาปกึ่งบาปปลาเราอย่าทำ	ขอพบพี่ชายกายภาคหน้า
ถ้าตัวน้องหลงเกิด	ขอให้กำเนิดในยอดฟ้า
ขอพบพี่ชายกายภาคหน้า	ถ้าน้องร่วมฟ้าหวน

เพลงชาनोंบทนี้ส่งสารทางความคิดเรื่องการเชื่อในกฎแห่งกรรม โดยมีเนื้อความกล่าวถึงการปฏิญาณว่าจะไม่ทำความชั่วเพื่อให้สมหวังในความรัก ดังที่ว่า "บาปกึ่งบาปปลาเราอย่าทำ ขอพบพี่ชายกายภาคหน้า" และ "ถ้าน้องหลงเกิด ขอให้กำเนิดในยอดฟ้า ขอพบพี่ชายกายภาคหน้า ถ้าน้องร่วมฟ้าหวน" การปฏิญาณว่าจะไม่ทำความชั่วและการภาวนาขอให้สมหวังในความรัก ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงความคิดที่ฝังลึกอยู่ในใจว่าการกระทำจะเป็นผลกำหนดชีวิต ถ้าทำความดีย่อมจะได้รับผลดีตอบแทน ถ้าทำความชั่วก็必将ได้รับผลชั่วตอบแทน นี่คือการเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมนั่นเอง

2.4 การทำความดีละเว้นการทำความชั่วเป็นคุณค่าของชีวิต

เพลงชาनोंที่ส่งสารทางความคิดว่าการทำความดีละเว้นการทำความชั่วเป็นคุณค่าของชีวิต วิเคราะห์ได้จากบทเพลงที่มีเนื้อหาแสดงให้เห็นถึงความเชื่อเกี่ยวกับบุญ-กรรม และความเชื่อเกี่ยวกับนรก-สวรรค์ เช่นเดียวกับความคิดเรื่องการเชื่อในกฎแห่งกรรม นอกจากนี้ยังจะวิเคราะห์ได้จากบทเพลงที่มีเนื้อหาแสดงความรังเกียจบุคคลที่ประพฤติผิดศีลธรรมด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชีวิตที่มีคุณค่านั้นจะต้องทำความดีละเว้นการทำความชั่ว

ตัวอย่าง เช่น

คือน้องเทอ	คือพี่ราวทางโคน
หญิงนี้ใจโจร	เล่นซู้สองฝ่าย
ซู้ใหม่ซู้เก่า	ซู้หอมมันแหงกันตาย
เล่นซู้สองฝ่าย	ยอนให้ชายแหงกัน

เพลงชาनोंบทนี้ส่งสารทางความคิดว่าบุคคลจะต้องทำความดีละเว้นการทำความชั่ว โดยมีเนื้อความกล่าวถึงผู้หญิงที่คบซู้และผลของการกระทำเช่นนี้ ดังที่ว่า "หญิงนี้ใจโจร คบซู้สองฝ่าย" และ "ซู้ใหม่ซู้เก่า ซู้หอมมันแหงกันตาย" พฤติกรรมเยี่ยงนี้เป็นความชั่วที่สังคมประณามอย่างรุนแรง การที่สังคมประณามการทำความชั่วย่อมสะท้อนให้เห็นว่าสังคมยกย่องผู้ที่ทำความดี เพราะการทำความดีเป็นคุณค่าของชีวิต

หรือ

คือน้องเทอ	คือพี่ราวตันลึก
บ่าวบ่าวถึกถึก	ไม่เฝ้าขอมเมีย
ได้เฟื่องได้หิ่ง	เอาไปเล่นไฟเสีย
ไม่เฝ้าขอมเมีย	บ่าวบ่าวเท่าควยถึก

เพลงชาनोंบทนี้ส่งสารทางความคิดว่าบุคคลจะต้องทำความดีละเว้นการทำความชั่ว โดยมีเนื้อความเสียดสีผู้ชายที่ติดการพนันจนหมดตัว ดังที่ว่า "ได้เฟื่องได้หิ่ง เอาไปเล่นไฟเสีย" การเล่นเกมการพนันเป็นการทำความชั่วอย่างหนึ่ง เพราะนอกจากทำให้ผู้เล่นหมดเงินแล้วสังคมยังตำหนิติเตียนอีกด้วย การที่สังคมตำหนิผู้ที่ทำความชื่อนั้นย่อมสะท้อนให้เห็นว่าสังคมยกย่องเชิดชูการทำความดีนั่นเอง

2.5 ชีวิตที่มีคุณค่าจะต้องยึดมั่นในคุณธรรม

เพลงชาनोंที่ส่งสารทางความคิดว่าชีวิตที่มีคุณค่าจะต้องยึดมั่นในคุณธรรม วิเคราะห์ได้จากบทเพลงที่มีเนื้อความแสดงให้เห็นถึงคุณธรรมต่าง ๆ ที่สังคมยกย่องเชิดชู ซึ่งได้แก่ ความขยัน ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความกล้าหาญ ความรอบคอบ ความรู้จักประมาณ ความอดทน ความสามัคคี ความยุติธรรม เป็นต้น เพลงชาनोंที่แสดงให้เห็นถึงคุณธรรมเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าชีวิตที่ดั่งงามหรือชีวิตที่มีคุณค่านั้นจะต้องยึดมั่นในคุณธรรมที่สังคมยกย่องเชิดชู

ตัวอย่าง เช่น

กากีเทอ	อีหญิงคนนี้มีมันสอกกลก
หน้าไหว้หลังหลอก	ตัดดอกโมนี
ปากษาพามิ่งไป	ทำไทรมิ่งมั่งอีกากี
ตัดดอกโมนี	หญิงนี้อีคนกลก

เพลงชาनोंบทนี้ส่งสารทางความคิดว่าความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมที่บุคคลจะต้องยึดมั่นไว้ โดยมีเนื้อความเสียดสีผู้หญิงที่ขาดความซื่อสัตย์ ดังที่ว่า "อีหญิงคนนี้มีมันสอกกลก" และ "หน้าไหว้หลังหลอก" การเปรียบเทียบผู้หญิงที่มีพฤติกรรมเยี่ยงนี้ว่า "อีกากี" แสดงให้เห็นว่าสังคมเกลียดชังคนที่ไม่มีความซื่อสัตย์หรือมีพฤติกรรมกลับกลอก ดังนี้แล้ว ย่อมสะท้อนให้เห็นว่า การยึดมั่นในคุณธรรมเป็นคุณค่าของชีวิตและบุคคลจะต้องยึดถือไว้ให้มั่นคง

หรือ

โปกแปลเทอ	โปกไว้ซอฟ้าป่าซี้ลม
เทโวเทวาทกเจ็ดองค์	มาห่มรักน้องกะไม่หวาย
ลมพัดมาไม่โปกต้อง	มาห่มรักน้องอยู่รวยรวย
ลมพัดมากะไม่หวาย	ต้องด้วยความรักน้อง

เพลงชาनोंบทนี้ส่งสารทางความคิดว่าความมั่นคงทางจิตใจหรือความอดทนเป็นคุณธรรมที่บุคคลจะต้องยึดถือไว้ให้มั่นคง โดยมีเนื้อความกล่าวถึงผู้หญิงที่มีจิตใจมั่นคงอดทนไม่หลงใหลตามคำพูดของผู้ชายที่มาเกี่ยวพาราสีง่าย ๆ ดังที่ว่า "เทโวเทวาทกเจ็ดองค์ มาห่มรักน้องกะไม่หวาย" การมีจิตใจที่มั่นคงอดทนเป็นคุณธรรมที่สังคมยกย่องเชิดชู เพลงชาनोंบทนี้จึง

สะท้อนให้เห็นว่า การยึดมั่นในคุณธรรมเป็นคุณค่าของชีวิตหรือชีวิตที่มีคุณค่าคือชีวิตที่มีคุณธรรมนั่นเอง

2.6 การศึกษาหาความรู้เป็นคุณค่าของชีวิต

เพลงชาनोंที่ส่งสารทางความคิดว่าการศึกษาหาความรู้เป็นคุณค่าของชีวิต วิเคราะห์ได้จากบทเพลงที่มีเนื้อหาแสดงให้เห็นถึงค่านิยมที่ว่า ผู้ชายจะต้องมีความรู้และผู้ชายจะต้องบวชเรียน การที่สังคมยกย่องค่านิยมดังกล่าวนี้ย่อมสะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาหาความรู้เป็นคุณค่าของชีวิต

ตัวอย่าง เช่น

คือห้องเหอ	คือกล้วยมั่งคลาเจ็ดกาบ
เชิญนั่งลงให้ราบ	กราบน้องให้ถ้วนสักสามที
เรียน นอ โม กอ ซ้อ	รู้บ้างหรือพ่อเนื้อถี้
กราบน้องให้ถ้วนสักสามที	น้องจะชี้ตัว นอ ให้

เพลงชาनोंบทนี้ส่งสารทางความคิดว่าการเรียนหนังสือหรือการศึกษาหาความรู้นั้นเป็นคุณค่าของชีวิตที่สังคมยกย่อง โดยมีเนื้อความกล่าวถึงการเรียนหนังสือ ดังที่ว่า "เรียน นอ โม กอ ซ้อ รู้บ้างหรือพ่อเนื้อถี้" แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงจะยอมรับผู้ชายที่มีความรู้หรือมีการศึกษาซึ่งไม่เพียงแต่ผู้หญิงเท่านั้นที่ยอมรับเช่นนี้ สังคมก็ยกย่องเชิดชูผู้ที่มีความรู้หรือมีการศึกษาด้วย เพลงชาनोंบทนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาหาความรู้เป็นคุณค่าของชีวิต

หรือ

อ้อยดำเหอ	สองลำนวนเมียน
รูปหงส์พระทรงเหมียน	หนังสือไม่เรียนแต่สักตัว
ได้เกิดมาเป็นชาย	หาความอายมั่งหรือพ่อขุนหัว
หนังสือไม่เรียนสักตัว	รูปหงส์พระทรงเหมียน

เพลงชาनोंบทนี้ส่งสารทางความคิดว่าการศึกษาหาความรู้เป็นค่านิยมของสังคมและเป็นคุณค่าของชีวิต โดยมีเนื้อความเสียดสีผู้ชายที่ไม่เรียนหนังสือ ดังที่ว่า "รูปหงส์พระทรงเหมียน หนังสือไม่เรียนสักตัว" การที่ผู้ชายไม่เรียนหนังสือถือว่าเป็นเรื่องที่น่าอับอายในสังคม เพลงชาनोंบทนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาหาความรู้เป็นคุณค่าของชีวิต ทำให้ชีวิตมีความสมบูรณ์

2.7 การแต่งงานเพื่อสร้างครอบครัวเป็นคุณค่าของชีวิต

เพลงชาनोंที่ส่งสารทางความคิดว่าการแต่งงานเพื่อสร้างครอบครัวเป็นคุณค่าของชีวิตวิเคราะห์ได้จากบทเพลงที่มีเนื้อหาแสดงให้เห็นถึงค่านิยมเกี่ยวกับการแต่งงานที่ว่า ผู้ชาย-ผู้หญิงควรแต่งงานเมื่อถึงวัยสมควรและมีความพร้อม ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นความคิดที่ว่านี้ได้เป็นอย่างดี

ตัวอย่าง เช่น

บ้านนี้เหอ	มีสระออกบ้าน
น้ำใสส้าน	ใครไม่ปลุกบัว
ลูกสาวใหญ่ใหญ่	หวังไว้ไซ้ไม่ท้าว
หวังไว้ให้ชั่ว	อายหน้าพระมารดร

เพลงชาनोंบทนี้ส่งสารทางความคิดว่าการแต่งงานเพื่อสร้างครอบครัวนั้นเป็นคุณค่าของชีวิตที่สังคมยกย่อง โดยมีเนื้อความเสียดสีพ่อแม่ที่มีลูกสาวและหวังลูกสาวไว้ไม่ให้แต่งงาน ดังที่ว่า "ลูกสาวใหญ่ใหญ่ หวังไว้ไซ้ไม่ท้าว" ซึ่งสังคมไม่ยอมรับและจะนิินท้าวร้ายให้เสียหาย ดังที่ว่า "หวังไว้ให้ชั่ว อายหน้าพระมารดร" เพลงชาनोंบทนี้จึงสะท้อนให้เห็นความคิดที่ว่าบุคคลควรแต่งงานเพื่อสร้างครอบครัวได้อย่างชัดเจน

หรือ

ซีหมิ่นเหอ	ซีหมิ่นหมินกลิ่น
เพื่อนเขาได้เมียสิ้น	ยังแต่บ่าวน้อยผมสอด
ไต่ยั่วยักพา	ไต่หมาหมาพาไปกอด
ยังแต่บ่าวน้อยผมสอด	นอนกอดฟากระเอนเปล้า

เพลงชาनोंบทนี้ส่งสารทางความคิดว่าการแต่งงานเพื่อสร้างครอบครัวเป็นคุณค่าของชีวิตเช่นกัน โดยมีเนื้อความเสียดสีผู้ชายที่ไม่คิดจะแต่งงาน ดังที่ว่า "เพื่อนเขาได้เมียสิ้น ยังแต่บ่าวน้อยผมสอด" และ "นอนกอดฟากระเอนเปล้า" การเสียดสีผู้ชายที่ไม่คิดจะแต่งงานเช่นนี้ย่อมสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลควรแต่งงานเพื่อสร้างครอบครัว ไม่เช่นนั้นแล้วก็จะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม

2.8 ศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรมมีคุณค่าและความสำคัญต่อชีวิต

เพลงชาनोंที่ส่งสารทางความคิดว่าศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความสำคัญ ควรที่บุคคลจะได้ช่วยกันอนุรักษ์และส่งเสริมไว้ วิเคราะห์ได้จากบทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับค่านิยมในการศึกษาหาความรู้ที่ว่าเด็กทุกคนจะต้องร้องเพลงชาनोंให้ได้แล้ว และจากบทเพลงที่มีเนื้อหาให้ความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ และวรรณคดีที่นิยมแพร่หลาย

ตัวอย่าง เช่น

ห้องนอนเทอ	ไปบ้านหัวนอนสักเดียว
ไปซื้อข้าวสารเหนียว	มาแทงต้มลากพระ
ถูกถูกแพงแพง	อีแดงไม่ละ
แทงต้มลากพระ	ให้หนูลักควาเดียว

เพลงชาनोंบทนี้ส่งสารทางความคิดว่าประเพณีเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความสำคัญต่อชีวิต ควรที่จะได้ช่วยกันอนุรักษ์ไว้ โดยมีเนื้อความกล่าวถึงการทำขนมต้มในโอกาสวันชักพระ ดังที่ว่า "ไปซื้อข้าวสารเหนียว มาแทงต้มลากพระ" การทำขนมต้มชักพระเป็นประเพณีที่ชาวไทยภาคใต้ปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลายาวนาน และแม้ว่าจะต้องยุ่งยากก็จะต้องพยายามทำให้ได้ ดังที่ว่า "ถูกถูกแพงแพง อีแดงไม่ละ" เพลงชาनोंบทนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าประเพณีเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความสำคัญที่บุคคลในสังคมควรจะร่วมกันอนุรักษ์ไว้

หรือ

ลมพัดเทอ	พัดมาไวไว
สงสารพระอภัย	ไปเมืองลังกา
ถูกเหน่เล่ท์กล	ถูกมนต์วัลลา
พระอภัยใจกล้า	ติดตามวัลลาไป

เพลงชาनोंบทนี้ส่งสารทางความคิดว่าวรรณคดีมีคุณค่าและมีความสำคัญต่อชีวิต โดยมีเนื้อความกล่าวถึงวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี การนำเอาวรรณคดีที่นิยมแพร่หลายมาเป็น

เนื้อหาของบทเพลง นอกจากจะสะท้อนให้เห็นว่าวรรณคดีที่นิยมแพร่หลายนั้นมีอิทธิพลต่อชีวิตแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นว่าวรรณคดีซึ่งเป็นศิลปะแขนงหนึ่งนั้นมีคุณค่าและมีความสำคัญต่อชีวิตด้วย ดังจะเห็นได้ว่า นอกจากวรรณคดีเรื่องนี้แล้วยังมีวรรณคดีอีกหลายเรื่องที่ปรากฏเป็นเนื้อหาของเพลงชาनोंง เช่น สังข์ทอง คาวี อิเหนา มหาเวสสันดรชาดก รามเกียรติ์ เป็นต้น ดังนั้น เพลงชาनोंงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดีที่นิยมแพร่หลายย่อมสะท้อนให้เห็นว่าศิลปะมีคุณค่าและมีความสำคัญต่อชีวิตอยู่แล้ว

สรุปว่า เพลงชาनोंงเป็นบทเพลงที่มีความประสมกลมกลืนระหว่างรูปแบบและเนื้อหาอย่างเป็นเอกภาพ มีพลังในการสื่อสารสามารถถ่ายทอดอารมณ์และความคิดได้อย่างชัดเจนและน่าประทับใจ กล่าวได้ว่า เพลงชาनोंงให้คุณค่าทางสุนทรียภาพเป็นประสบการณ์ชีวิตแก่ผู้รับได้อย่างลึกซึ้งกว้างขวาง ควรที่จะได้ศึกษาทำความเข้าใจและอนุรักษ์ไว้สืบไป